

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

UNIVERSITY OF PIRAEUS

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ

ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΕΡΕΥΝΑ, ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Πολιτικές και δράσεις της ΕΕ για την ανάπτυξη
επιχειρηματικότητας των ΑμεΑ.**

Συγγραφέας: Λουκά Αντωνία

Επιβλέπων Καθηγητής:

Κότιος Άγγελος, Πρύτανης Πανεπιστημίου Πειραιώς, Καθηγητής

Μέλη Επιτροπής:

Βικτωρία Πέκκα–Οικονόμου, Καθηγήτρια

Σπυρίδων Ρουκανάς, Αναπληρωτής Καθηγητής

Στους γονείς μου που είναι πάντα δίπλα μου

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Έχοντας ολοκληρώσει την παρούσα διπλωματική, στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Πολιτικές της Εκπαίδευσης, Έρευνα και Κατάρτιση» θα ήθελα να ευχαριστήσω όσους συνέβαλλαν με τον τρόπο τους στην προσπάθεια αυτήν.

Ευχαριστώ θερμά τον επιβλέπων Καθηγητή μου και Πρύτανη του Πανεπιστημίου Πειραιώς, κ. Άγγελο Κότιο, τόσο για την καθοδήγηση και τη συμπαράσταση, κατά την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής, όσο και για την ενθάρρυνση της ενασχόλησής μου με το συγκεκριμένο θέμα. Η υποστήριξη του και η διάθεση των απαραίτητων δεδομένων, υπήρξαν πολύτιμη αρωγή για την ολοκλήρωση της μελέτης.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω, επίσης τα μέλη της τριμελούς Επιτροπής, κα Βικτωρία Πέκκα–Οικονόμου, Καθηγήτρια και τον κ. Σπύρο Ρουκανά, Επίκουρο Καθηγητή, για την ακαδημαϊκή τους καθοδήγηση και τη συνεισφορά τους κατά τη διάρκεια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου, η οποία βρίσκεται πάντα δίπλα μου, συνοδοιπόροι σε κάθε μου βήμα.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑμεΑ: Άτομα με ειδικές ανάγκες

ΑΜΣ: Ανοιχτή Μέθοδος Συντονισμού

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΚ: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

ΕΚΤ: Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΑΝΑΔ: Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

ΕΠΑνΕΚ: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητας
Επιχειρηματικότητα Καινοτομία

ΕΤεπ: Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων

ΕΤαΕ: Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων

ΕΣΑμεΑ: Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία

ΕΣΠΑ: Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Στήριξης

ΚΑΛΟ: Κοινωνική Αλληλέγγυα Οικονομία

ΚΕΠΑ: Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας

ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ.: Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις

ΝΠΔΔ: Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου

ΟΑΕΔ: Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού

ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

ΟΟΣΑ: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

ΟΤΑ: Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Π.Ο.Υ.: Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας

ΣΕΕ: Συνθήκη Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΣΛΕΕ: Συνθήκη για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΕΛ.6

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΕΛ.6-10

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΣΕΛ.10-12

ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΕΛ.13

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΣΕΛ.13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ ΣΕΛ.13-14

ΑΝΟΙΧΤΗ ΜΕΘΟΔΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΣΕΛ.14-15

ΑΝΟΙΧΤΗ ΜΕΘΟΔΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΩΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕΛ.15-16

ΑΝΟΙΧΤΗ ΜΕΘΟΔΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΕΛ.16

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ PROGRESS ΣΕΛ.17

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ REC ΣΕΛ.17-18

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ 2020 ΣΕΛ.18-20

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ 2020 ΣΕΛ.20-24

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΣΥΜΒΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΣΕΛ.25-30

ΟΗΕ:ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΕΛ.25-27

UNESCO: ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ -ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΕΛ.27-30

ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΣΕΛ.30-31

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ (LIFELONG LEARNING PROGRAMME) ΣΕΛ.31

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΜΕΑ ΣΕΛ.32

ΕΛΛΑΔΑ: ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΑΜΕΑ ΣΕΛ.32-33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

**ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΕΛ.33-41**

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΣΕΛ.36

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 4399/2016 ΣΕΛ.37-38

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΣΠΑ ΣΕΛ.38-39

ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΣΕΛ.39-40

**ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΑ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ.
ΣΕΛ.40**

ΕΠΙΤΥΧΗΜΕΝΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. ΣΕΛ.40-41

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΕΛ.41-42

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΕΛ.43-46

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η μελέτη της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης των ΑμεΑ μέσα στα πλαίσια της ΕΕ. Γίνεται αναφορά σε προγράμματα στήριξης των ΑμεΑ για την εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού, όπως το «ΕΥΡΩΠΗ2020» αλλά και την ενίσχυση της επιχειρηματικής απασχόλησης και των χρηματοδοτήσεων, οι οποίες προέρχονται τόσο από ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και σε εθνικό. Επίσης γίνεται αναφορά σε πολιτικές και νομοθεσίες, που χρησιμοποιεί η ΕΕ για να εδραιώσει την αποκατάσταση των ΑμεΑ επαγγελματικά. Τέλος γίνεται αναφορά για την αλληλέγγυα κοινωνική οικονομία και διάφορα επενδυτικά προγράμματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κάθε σύγχρονη κοινωνία προωθεί την ανεξαρτησία των μελών της. Αυτό δημιουργείται μέσα από τις δομές της κοινωνίας αλλά και από την οικονομία. Η οικονομία έχοντας τρεις πτυχές (τη δημόσια, την ιδιωτική και την κοινωνική) ωθεί το άτομο να εργαστεί. Βέβαια υπάρχει μια ομάδα πολιτών, η οποία δεν μπορεί να κοινωνικοποιηθεί ούτε να εργαστεί, εξαιτίας των κοινωνικών δομών και οικονομικών αρχών μιας κοινωνίας. Αυτή η ομάδα είναι τα άτομα με ειδικές ανάγκες σύμφωνα με τον Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (Π.Ο.Υ.). Σε αυτή την ερευνητική εργασία θα μελετηθεί η επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες (ΑμεΑ) σύμφωνα με την νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), έτσι ώστε να τους δίνεται η δυνατότητα για εργασιακή απασχόληση αλλά και οικονομική ανεξαρτησία.

Οι σύγχρονες οικονομίες δεν δίνουν στα ΑμεΑ την δυνατότητα της εργασιακής απασχόλησης. Η κάλυψη των αναγκών των ΑμεΑ γίνεται μέσα από παθητικά μέτρα, όπως τα επιδόματα αναπηρίας, όμως τα επιδόματα δεν συντελούν στην εξάλειψη της κοινωνικής ανισότητας¹. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της έχουν αποφασίσει να βελτιώσουν την κατάσταση αυτή. Ήδη στο Άρθρο 1 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ ορίζεται, ότι η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι απαραβίαστη. Έτσι τα ΑμεΑ έχουν δικαίωμα σε μια ζωή με καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Το Άρθρο 14, το οποίο

¹6 στους 10 πολίτες με σοβαρή αναπηρία βρίσκονται στο φάσμα της φτώχειας και του αποκλεισμού.

εξασφαλίζει το δικαίωμα στην εκπαίδευση, το Άρθρο 15 το οποίο αναφέρεται στο δικαίωμα στην εργασία και τελευταίο το Άρθρο 16 το οποίο αναφέρεται στην επιχειρηματική ελευθερία ολοκληρώνονται με το Άρθρο 26 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, στο οποίο αναγνωρίζεται, ότι τα ΑμεΑ πρέπει να επωφελούνται από μέτρα, τα οποία θα εξασφαλίζουν την αυτονομία τους, την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη και συμμετοχή τους στον κοινωνικό βίο. Τέλος με το Άρθρο 21 απαγορεύεται κάθε είδους διάκριση λόγω αναπηρίας.

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων κατοχυρώνεται και με Άρθρα από την Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΕΕ) αλλά και από την Συνθήκη Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), οι οποίες διασφαλίζουν τα δικαιώματα των ΑμεΑ. Η ΣΕΕ με το Άρθρο 2 αναγνωρίζει το σεβασμό προς την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, την ελευθερία, τη δημοκρατία, την ισότητα, το κράτος δικαίου και σεβασμό σε ανθρώπινο δικαίωμα ακόμα στους ανθρώπους που ανήκουν στις μειονότητες. Οι αξίες αυτές προστατεύονται από όλα τα κράτη μέλη ώστε να προωθούνται πλουραλιστικές κοινωνίες χωρίς διακρίσεις, ανοχή, δικαιοσύνη, αλληλεγγύη και ισότητα. Επίσης με το Άρθρο 3 παράγραφο 3 ορίζεται πως η Ένωση ιδρύει εσωτερική αγορά, η οποία εργάζεται για την συνεχή οικονομική ανάπτυξη της Ευρώπης με άξονα την ισορροπία και τη σταθερότητα των τιμών, την κοινωνική οικονομία της αγοράς με υψηλή ανταγωνιστικότητα, με σκοπό την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική πρόοδο, ώστε να υπάρχει υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος. Ακόμη προσπαθεί να καταπολεμήσει κάθε είδους διάκριση και αποκλεισμό προωθώντας την κοινωνική δικαιοσύνη και προστασία. Μια άλλη παράμετρος η οποία διασφαλίζεται στην 5^η παράγραφο είναι το φαινόμενο της εξάλειψης της φτώχειας, όπως ορίζεται από τον καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Το Άρθρο 145 της ΣΛΕΕ αναφέρεται στον τομέα της απασχόλησης και στη συντονισμένη στρατηγική της ΕΕ, ώστε να δημιουργείται εργατικό δυναμικό εξειδικευμένο και κατάλληλα εκπαιδευμένο, για να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Επιπρόσθετα θα επιτυγχάνονται οι στόχοι του Άρθρου 3. Τα κράτη μέλη οφείλουν να προωθούν εθνικές πρακτικές στο χώρο της απασχόλησης, οι οποίες θα αξιολογούνται και θα επαναπροσδιορίζονται, οι απόψεις αυτές κατοχυρώνονται από το Άρθρο 146 και 148 της ΣΛΕΕ². Για την καλύτερη στήριξη της οικονομίας και την

² Άρθρο 146 ΣΛΕΕ:

προώθηση ισχυρών εθνικών οικονομιών το Άρθρο 165 το οποίο αναφέρεται στην ανάπτυξη εκπαίδευση υψηλού επιπέδου μέσω της συνεργασίας των κρατών μελών. Η ΕΕ διατηρώντας πάντα το σεβασμό προς τα κράτη μέλη δίνει πλήρη αρμοδιότητα για την οργάνωση και το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού συστήματος. Στη 2^η παράγραφο του ίδιου Άρθρου τίθενται οι στόχοι για την εκπαίδευση σχετικά με την διάδοση των γλωσσών των κρατών και την πολυγλωσσία, την δυνατότητα της κινητικότητας των φοιτητών και των εκπαιδευτικών, την συνεργασία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, την ανάπτυξη και την ανταλλαγή νέων δραστηριοτήτων προωθώντας δημοκρατικές αρχές. Το εκπαιδευτικό κομμάτι ολοκληρώνεται με το Άρθρο 166 για την επαγγελματική εκπαίδευση που δίνεται πλήρη αρμοδιότητα στην οργάνωση στα κράτη μέλη της Ένωσης. Επίσης το Άρθρο 166 αναφέρει την εξέλιξη και τις μεταβολές που μπορούν να δημιουργηθούν στη βιομηχανία αλλά και την αγορά εργασίας βάσει της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Αυτό διευκολύνει την επαγγελματική αποκατάσταση και ένταξη του ατόμου στην αγορά εργασίας και την κινητικότητα εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων στα πλαίσια της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Τέλος ευνοείται η

1. Τα κράτη μέλη, μέσω των πολιτικών τους για την απασχόληση, συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων που αναφέρονται στο άρθρο 145 κατά τρόπο που συμβιβάζεται με τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Ένωσης που διαμορφώνονται βάσει του άρθρου 121, παράγραφος 2.

2. Τα κράτη μέλη, έχοντας υπόψη τις εθνικές πρακτικές που έχουν σχέση με τον τομέα των εργασιακών σχέσεων, θεωρούν την προώθηση της απασχόλησης ως θέμα κοινού ενδιαφέροντος και συντονίζουν τη σχετική δράση τους στα πλαίσια του Συμβουλίου, σύμφωνα με το άρθρο 148.

Άρθρο 148 ΣΛΕΕ:

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξετάζει κατ' έτος την κατάσταση της απασχόλησης στην Ένωση και εκδίδει σχετικά συμπεράσματα, βάσει κοινής ετήσιας έκθεσης του Συμβουλίου και της Επιτροπής.

2. Βάσει των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την επιτροπή απασχόλησης που αναφέρεται στο άρθρο 150, χαράζει κατ' έτος κατευθυντήριες γραμμές, τις οποίες τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη στις πολιτικές τους για την απασχόληση. Οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές συνάδουν προς τους γενικούς προσανατολισμούς που διαμορφώνονται δυνάμει του άρθρου 121, παράγραφος 2.

3. Κάθε κράτος μέλος υποβάλλει στο Συμβούλιο και την Επιτροπή ετήσια έκθεση για τα κυριότερα μέτρα που λαμβάνει κατ' εφαρμογή της πολιτικής του για την απασχόληση, υπό το πρίσμα των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση που αναφέρονται στην παράγραφο 2.

4. Κάθε χρόνο, το Συμβούλιο, βάσει των εκθέσεων που αναφέρονται στην παράγραφο 3 και αφού λάβει τη γνώμη της επιτροπής απασχόλησης, εξετάζει την εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης των κρατών μελών, υπό το πρίσμα των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση. Το Συμβούλιο, μετά από σύσταση της Επιτροπής, δύναται, εάν το κρίνει σκόπιμο, υπό το πρίσμα της εξέτασης αυτής, να απευθύνει συστάσεις προς τα κράτη μέλη.

5. Βάσει των πορισμάτων αυτής της εξέτασης, το Συμβούλιο και η Επιτροπή υποβάλλουν, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κοινή ετήσια έκθεση σχετικά με την κατάσταση της απασχόλησης στην Ένωση και την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=el>

Ανακτήθηκε:19/08/2021,18:50μ.μ.

συνεργασία των κρατών μέλλων μεταξύ τους αλλά και η συνεργασία τους με τρίτες χώρες, όπως επίσης προωθείται η συνεργασία διεθνών οργανισμών στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Οι στόχοι που θεσπίζονται αποφασίζονται με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, δηλαδή το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφασίζουν ύστερα διαβουλεύονται με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, δεν εναρμονίζονται με τις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις των κρατών μελών, αλλά το Συμβούλιο μετά από προτάσεις της Επιτροπής προτείνει κάποιες συστάσεις.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η έρευνα αυτή στηρίζεται σε μια ποιοτική μέθοδο. Το υλικό είναι πρωτογενές και προέρχεται κυρίως από βιβλιογραφική επισκόπηση (αρχειακό υλικό από τη βάση δεδομένων της ΕΕ), στην οποία έχει τεθεί χρονολογικό πλαίσιο (2000-2019). Επίσης η έρευνα στηρίζεται σε νομικά κείμενα δεσμευτικού και μη δεσμευτικού χαρακτήρα, δηλαδή αποτελείται από νομοθετικά πλαίσια, τα οποία έχουν θεσμοθετηθεί στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελλάδας. Το υποστηρικτικό υλικό προέρχεται από αποφάσεις τόσο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Συμβουλίου, κοινωνικές οργανώσεις και βιβλιογραφική έρευνα. Τα στατιστικά στοιχεία είναι επίσημα, τα οποία προέρχονται από πηγές που σχετίζονται με την Ευρωπαϊκή Ένωση και από νομικά κατοχυρωμένους οργανισμούς. Τα δεδομένα στηρίζουν το θέμα, το οποίο αναλύεται.

Τα ερευνητικά ερωτήματα και οι υποθέσεις εργασίας θα πλαισιωθούν από την θεωρία του νεολειτουργισμού³ και του δομολειτουργισμού. Πιο συγκεκριμένα από την πολιτική εκχείλιση (political spillover). Η πολιτική της εκχείλισης εξαρτάται αρκετά και από την οικονομική ολοκλήρωση. Τα κράτη στρέφουν την προσοχή τους σε υπερεθνικά επίπεδα δραστηριοποίησης και λήψης αποφάσεων. Έτσι τίθενται πιο έντονα η διαδικασία της ολοκλήρωσης και της αναβάθμισης των κοινών συμφερόντων μέσα από υπερεθνικά όργανα. Ο Χάας όριζε την πολιτική ολοκλήρωση όταν η πίστη και η νομιμοφροσύνη μετατοπίζονταν από το εθνικό στο διεθνικό επίπεδο, έτσι ώστε

³ Ο νεολειτουργισμός τέθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1960 και κατά τη διάρκεια του 1960 από Αμερικανούς ακαδημαϊκούς, πιο γνωστοί είναι ο Ερνστ Χάας και ο Λέον Λίντμπεργκ. Ο νεολειτουργισμός έχει δύο μορφές τη λειτουργική εκχείλιση (functional spillover) και την πολιτική εκχείλιση (political spillover). Nugent, 2010, σελ. 587.

να δρουν και να αποφασίζουν συλλογικά όχι για εθνικά συμφέροντα αλλά για περιφερειακά (Haas,1958:13). Η διαδικασία αυτή οδηγεί στην πολιτική κοινότητα (political community) (Haas,1958:16). Η πολιτική κοινότητα αποτελείται από δύο στοιχεία τη νομιμοφροσύνη (loyalty) των ανθρώπων προς τους θεσμούς για να ικανοποιούν τις ανάγκες τους και όχι σε οποιαδήποτε πολιτική εξουσία τη δεδομένη χρονική στιγμή και γεωγραφική περιοχή (Haas,1958:195) [Τσινισιζέλης,2001:172]. Βέβαια η αρχική άποψη των νεολειτουργιστών ήταν η θεωρία να εφαρμόζεται σε θέματα χαμηλής πολιτικής (low policies) αλλά αργότερα κατανόησαν ότι αυτόματα επηρεάζει και θέματα που αφορούν υψηλής πολιτικής (high policies) (Nye 1971, Hoffmann 1966) [Ασδεράκη,2008:76]. Αυτό οδήγησε σε ένα φαινόμενο αναστροφής εκχείλισης (spill back) (Lindberg&Scheingolg,1970:199) [Ασδεράκη,2008:76].

Σύμφωνα με τις πρώτες αναλύσεις που είχαν γίνει με βάση τη θεωρία του νεολειτουργισμού θεωρούσαν δεδομένη την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Οι αλληπάλλληλες κρίσεις που συνέβησαν δεν επέτρεψαν την άμεση ολοκλήρωση κάτι που οδήγησε στην αστάθεια των απόψεων των υποστηρικτών. Υπήρχε συνεχής εφαρμογή πολιτικών με εθνικό χαρακτήρα και όχι με υπερεθνικό με αποτέλεσμα ο νεολειτουργισμός να χάσει την υποστήριξη των εκφραστών του. Τη δεκαετία του 1980 η ολοκλήρωση βρήκε ξανά το ρυθμό της, με αποτέλεσμα ο νεολειτουργισμό να επανέλθει ως θεωρία με υποστηρικτή τον Φίλιπ Σμίτερ (Smitter,2004:45) [Nugent,2010:587]. Ο Σμίτερ εκφράζει μια νέα άποψη σχετικά με τον νεολειτουργισμό, πως η θεωρία αυτή αποτελείται από τρεις διαστάσεις: α) τη δικαιοδοσία και β) τη νομιμοφροσύνη της πολιτικής μεταφέρεται από το εθνικό επίπεδο στο υπερεθνικό, γ) τη γεωγραφική αφού τα κράτη μέλη αποκτούν περισσότερα προνόμια και έτσι συμμετέχουν και άλλα κράτη στη συνεργασία αυτή (Ασδεράκη,2008:76). Την ίδια δεκαετία ο Τζεπ Τράνχολμ-Μίκελσεν αναφέρει πως ο νεολειτουργισμός είναι η θεωρία που μπορεί να αιτιολογήσει αυτή τη νέα δυναμική που αποκτά η Δυτική Ευρώπη. Ο ίδιος επισημαίνει πως αν και η θεωρία του νεολειτουργισμού διαθέτει κάποιους περιορισμούς και δημιούργησε κάποια σφάλματα κυρίως προς το ζήτημα της ολοκλήρωσης, η οποία έλαβε χώρα με ιδιαίτερα αιτιοκρατικούς σκοπούς χωρίς να υπολογίζει ορθά όλες τις παραμέτρους και τις διαφορετικές ανάγκες των κρατών μελών. Βέβαια θα υπερτονίσει τη σημασία που έχει η θεωρία σχετικά με την χρήση της λειτουργικής και της πολιτικής εκχείλισης, για να

εναρμονιστούν οι διαδικασίες της ολοκλήρωσης (Tranholm-Mikkelsen,1991:319) [Nugent,2010:587-588].

Μια πιο διευρυμένη χρήση της θεωρίας του νεολειτουργισμού έρχεται από τον Γουέιν Σάντχολτς και τον Άλεκ Στόουν Σουίτ, αναφερόμενοι κυρίως στη θεωρία της παγκοσμιοποίησης και της ανάπτυξης των συναλλαγών. Έτσι προσπαθούν να εξηγήσουν την μετάθεση της διακυβέρνησης από εθνικό σε υπερεθνικό επίπεδο στα πλαίσια της ΕΕ, αλλά και πως ο τρόπος διακυβέρνησης μεταβάλλεται ανάλογα τον τομέα της πολιτικής. Αυτό έχει ως συνέπεια κάποιοι τομείς, όπως για παράδειγμα της οικονομίας να διαθέτει μια ενιαία πολιτική και όλα τα κράτη να λαμβάνουν συγκεκριμένες πολιτικές για την διαχείριση του τομέα. Αυτό οδηγεί τη δημιουργία υπερεθνικών οργάνων, τα οποία συμβάλλουν προς την ολοκλήρωση και ελέγχουν αυτές τις διακρατικές συναλλαγές (Sandholz&Stone Sweet,1998:6) [Nugent,2010:588]. Άρα ο Σάντχολτς και ο Στόουν υποστηρίζουν πως η δημιουργία μια διακρατικής κοινωνίας και η λειτουργία υπερεθνικών οργανισμών με αυτόνομη δυνατότητα να επιζητούν προγράμματα για την ολοκλήρωση και την στοχευμένη λήψη αποφάσεων για την ΕΕ, ώστε να επιλύουν προβλήματα σε πεδία πολιτικής με βάση θεσπισμένων κανόνων, τα οποία σχετίζονται σε διεθνείς παράγοντες (Sandholz&Stone Sweet,1998:25) [Nugent,2010:588-589].

Ολοκληρώνοντας, το κομμάτι της θεωρίας του νεολειτουργισμού συσχετίζεται με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση μέσω της Κοινοτικής Μεθόδου και της ενίσχυσης του ρόλου των υπερεθνικών θεσμών (Χρυσόχου,2003:116) [Ασδεράκη,2008:77].

Όσο αναφορά σε ατομικό επίπεδο η θεωρία του δομολειτουργισμού καλύπτει τις ανάγκες των ατόμων. Ο δομολειτουργισμός εφαρμόζεται κυρίως σε κοινωνικό επίπεδο. Προσπαθεί κυρίως να επιτύχει τη συνοχή μέσα σε μια κοινωνία (κοινές αξίες και πεποιθήσεις). Τονίζοντας έτσι τη σημασία της ατομικής δράσης ως ένα σύστημα δραστηριότητας χρησιμοποιώντας ταυτόχρονα ολιστική και ατομοκεντρική προσέγγιση. Ο δομολειτουργισμός θεωρεί, πως οι δυσκολίες που δημιουργεί ο καπιταλισμός βοηθούν στην εξέλιξη της κοινωνίας, έτσι αυξάνεται η σταθερότητα και η κοινωνική ολοκλήρωση. Τέλος τα κοινωνικά υποκείμενα προβαίνουν σε επιλογές, οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν την δράση τους μέσα στην κοινωνία (I. Craib,2000:69-

76)⁴. Σε αυτή την επιστημονική στηρίζεται η δημιουργία δομών που στηρίζουν την οικονομική ανεξαρτησία και αυτονομία των ΑμεΑ.

ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η ερευνητική εργασία μελετά τις πολιτικές και τις δράσεις στα πλαίσια της ΕΕ σε ζητήματα επιχειρηματικότητας και εργασιακής αποκατάστασης των ΑμεΑ. Με ποιους τρόπους μπορούν να συμμετέχουν στον εργασιακό τομέα, ώστε να γίνουν ανεξάρτητα μέλη της κοινωνίας. Οι δράσεις οι οποίες αναφέρονται μπορούν να εφαρμοστούν στην Ελλάδα και να αναδειχθούν επιχειρήσεις ή θέσεις εργασίας, οι οποίες να είναι επανδρωμένες με ΑμεΑ.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

ΕΡΩΤΗΜΑ 1^ο: Υπάρχουν δράσεις, οι οποίες μπορούν να εφαρμοστούν στην Ελλάδα και να επιλύσουν θέματα απασχόλησης των ΑμεΑ.

ΕΡΩΤΗΜΑ 2^ο: Υπάρχουν επιχειρηματικά πρότυπα στην Ελλάδα, τα οποία μπορεί κανείς να μιμηθεί, ώστε να επιλυθούν καίρια ζητήματα για την επαγγελματική αποκατάσταση των ΑμεΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ

Η ΕΕ με την Συνθήκη για την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) καθορίζει την εφαρμογή των πολιτικών και των δράσεων για την καταπολέμηση κάθε είδους διάκρισης λόγω της αναπηρίας με το Άρθρο 10 και την θέσπιση νομοθετικών μέτρων για την αντιμετώπιση των διακρίσεων με το Άρθρο 19. Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία είναι το πρώτο διεθνές νομικά δεσμευτικό πλαίσιο, το οποίο έχουν υπογράψει η ΕΕ και τα κράτη μέλη της και εφαρμόζεται σε ολόκληρη την ΕΕ⁵. Αυτή η Σύμβαση καλεί τα συμβαλλόμενα κράτη

⁴ Ο δομολειτουργισμός δημιουργήθηκε από τον Τάλκοτ Πάρσον στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Ο Πάρσον υποστηρίζει πως αυτό το σύστημα δημιουργήθηκε ως αντίδραση στην πρόκληση του μαρξισμού, ο οποίος απέρριπτε τον καπιταλισμό. Ο δομολειτουργισμός απέβλεπε κυρίως στην εξήγηση και την κατανόηση των προβλημάτων του καπιταλισμού I. Craib,2000, σελ.69.

⁵ Συμφωνήθηκε το 2007 και υπογράφηκε από όλα τα κράτη μέλη και την ΕΕ επικυρώθηκε τον Οκτώβριο του 2010 από 16 κράτη μέλη (BE, CZ, DK, DE, ES, FR, IT, LV, LT, HU, AT, PT, SI, SK, SE, UK) ενώ στα υπόλοιπα η διαδικασία βρίσκεται σε εξέλιξη. Η σύμβαση των ΗΕ θα είναι δεσμευτική για την ΕΕ και θα αποτελέσει μέρος της έννομης τάξης της ΕΕ.

να προασπίζονται και να διασφαλίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες των ατόμων με αναπηρία⁶.

Η αντιμετώπιση των περιορισμών καλύπτεται μέσα από τα πρόσφατα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου αλλά και με την συνεργασία της Επιτροπής με τα κράτη μέλη της ΕΕ. Έτσι δημιουργείται ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο δράσης, το οποίο ενισχύεται με εθνικές ενέργειες για την αντιμετώπιση της διαφορετικότητας των ΑμεΑ (άνδρες, γυναίκες και παιδιά).

ΑΝΟΙΧΤΗ ΜΕΘΟΔΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ

Η ανοιχτή μέθοδος συντονισμού είναι μια πολιτική με μη δεσμευτικό χαρακτήρα. Είναι μια πολιτική, η οποία διαμορφώνει μια μορφή διακυβερνητικής πολιτικής χωρίς να απορρέει τα δεσμευτικά νομοθετικά μέτρα της ΕΕ και δεν απαιτεί από τα κράτη-μέλη της ΕΕ να τροποποιήσουν την νομοθεσία τους. Η ανοιχτή μέθοδος συντονισμού δίνει ένα πλαίσιο συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη-μέλη της ΕΕ, όπου οι εθνικές πολιτικές των κρατών-μελών μπορούν να κατευθυνθούν σε κοινούς στόχους. Μέσω αυτής της διακυβερνητικής μεθόδου τα κράτη-μέλη της ΕΕ αξιολογούνται μεταξύ τους και η Επιτροπή έχει κυρίως εποπτικό χαρακτήρα. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Δικαστήριο δεν εμπλέκονται στην διαδικασία της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού. Η πρακτική εφαρμογή της πολιτικής γίνεται σε αρμοδιότητες των κρατών-μελών της ΕΕ σε τομείς όπως η απασχόληση, η κοινωνική προστασία, η εκπαίδευση, η νεολαία και η επαγγελματική κατάρτιση. Η ανοιχτή μέθοδος συντονισμού διέπεται από κάποιους κανόνες, οι οποίοι βοηθούν τα κράτη-μέλη να αναπτύσσουν τις πολιτικές τους σταδιακά, είναι τα εξής:

- Κατευθυντήριες γραμμές: να γίνεται σύσταση χρονοδιαγραμμάτων για την βραχυπρόθεσμη, μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη επίτευξη στόχων που θέτουν στα πλαίσια της Ένωσης.
- Ποσοτικοί, ποιοτικοί δείκτες και σημεία αναφοράς: ο καθορισμός μέτρων προσαρμοσμένα στις ανάγκες διαφόρων κρατών-μελών και τομέων ως μέσο σύγκρισης καλών πρακτικών.

⁶ Η Σύμβαση ορίζει, ότι άτομα με αναπηρία σωματική, νοητική, πνευματική ή αισθητηριακή βλάβη και σε συνδυασμό με οποιοδήποτε άλλο εμπόδιο, τα οποία δυσχεραίνουν την πλήρη, αποτελεσματική και ισότιμη συμμετοχή τους στην κοινωνία σε σχέση με τους άλλους.

- Η μεταφορά των κατευθυντήριων αυτών γραμμών στις εθνικές και περιφερειακές πολιτικές με τον καθορισμό ειδικών στόχων και τη θέσπιση μέτρων, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές και περιφερειακές ιδιομορφίες.
- Περιοδική παρακολούθηση, αξιολόγηση και επισκόπηση των πολιτικών που τίθενται σε εφαρμογή, με στοιχεία αλληλοδιδασκτικής διαδικασίας από άλλα κράτη-μέλη της Ένωσης.

Βέβαια η ανοιχτή μέθοδος συντονισμού σαν πολιτική διαθέτει θετικά και αρνητικά χαρακτηριστικά. Το κύριο μειονέκτημα της προσέγγισης της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού είναι η εθελοντική φύση που διαθέτουν οι κανόνες ή πολιτικές της. Οι κυβερνήσεις δηλαδή δεν δεσμεύονται νομικά από τις συμφωνίες και μπορεί να μην έχουν την υποχρέωση να τις εφαρμόσουν. Όταν στο εθνικό πλαίσιο δεν εφαρμόζεται ορθά μια πολιτική δεν υπάρχει δυνατότητα επιβολής ποινής κατά των εθνικών αρχών. Το πλεονέκτημά της είναι, ότι η πολιτική παραμένει πρωτίστως εθνική ευθύνη, γίνονται σεβαστές οι εθνικές διαφορές και οι κυβερνήσεις μπορεί να συμφωνήσουν να δεσμευτούν σε προανατολισμούς και δράσεις που δεν θα δέχονταν αν προτεινόταν αυστηρότερα και πιο υποχρεωτικά μέσα πολιτικής (Nugent,2010:415-417).

ΑΝΟΙΧΤΗ ΜΕΘΟΔΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΩΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η ανοιχτή μέθοδος συντονισμού αποτελείται από ένα σύστημα διακυβέρνησης, το οποίο βρίσκεται ανάμεσα στο διακυβερνητικό και το υπερεθνικό επίπεδο. Δίνει την δυνατότητα συνεργασίας των θεσμών της ΕΕ(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών) με τα κράτη-μέλη της. Δεν αποτελεί μόνο ένας τρόπος συνεργασίας αλλά οδηγεί και στη υιοθέτηση μέτρων με μη δεσμευτικό χαρακτήρα. Ουσιαστικά παρεμβαίνει σε ζητήματα που ανήκουν στην εθνική δικαιοδοσία (Ασδεράκη,2008:249-250). Ο διακυβερνητικός συντονισμός έχει τα εξής βασικά χαρακτηριστικά:

- Το δικαίωμα ανάληψης πρωτοβουλιών πολιτικής δεν ανήκει αποκλειστικά στην Επιτροπή, αλλά και στις κυβερνήσεις των κρατών-μελών.
- Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατέχει γενικά αδύναμη γνωμοδοτική θέση, με λιγιστές επίσημες εξουσίες πέραν της εξουσίας έγκρισης ορισμένων τύπων διεθνών συμφωνιών.

- Μεγάλος μέρος της πολιτικής δραστηριότητας επικεντρώνεται στην προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των κυβερνήσεων παρά την κατάρτιση νόμων.
- Οι κυβερνήσεις αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους εντατικά σε πολλά επίπεδα αλλά και σε πολλούς τομείς πολιτικής.
- Όλες οι βασικές αποφάσεις λαμβάνονται είτε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είτε από το Συμβούλιο των Υπουργών ομόφωνα (Nugent,2010:414).

Τέλος η ανοιχτή μέθοδος συντονισμού δεν αντικαθιστά καμία άλλη πολιτική, όπως για παράδειγμα τη κοινοτική μέθοδος και την αρχή της επικουρικότητας. Σέβεται την κάθε πολιτική, συμπορεύεται και αλληλοεπιδρά με αυτή (Ασδεράκη,2008:247).

ΑΝΟΙΧΤΗ ΜΕΘΟΔΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η πολιτική της εκπαίδευσης ήδη από το 1990 συνδέθηκε με την «Ανάπτυξη, Ανταγωνιστικότητα και την Απασχόληση». Το κείμενο που έφερε την επανάσταση στον τομέα αυτό ήταν η Λευκή Βίβλος του Delors το 1993. Τα εκπαιδευτικά ζητήματα εξειδικεύονται αργότερα στο «Λευκό Βιβλίο για την Εκπαίδευση και την Κατάρτιση, Διδασκαλία και Μάθηση, προς την Κοινωνία της Γνώσης». Στην ανοιχτή μέθοδο συντονισμού βασίστηκε και η Στρατηγική της Λισαβόνας. Ουσιαστικά τίθενται η βάση για την εξέλιξη και την προώθηση της εκπαιδευτικής πολιτικής. Για την εξέλιξη της εκπαιδευτικής πολιτικής συμμετέχουν ενεργά τόσο το Συμβούλιο των Υπουργών, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αλλά και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Με την Στρατηγική της Λισαβόνας οργανώνεται το πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010». Δηλαδή τίθενται οι στόχοι της δεκαετίας με τρεις βασικούς σκοπούς:

- Τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών συστημάτων και των συστημάτων κατάρτισης στην ΕΕ.
- Την πρόσβαση για όλους στην εκπαίδευση και την κατάρτιση.
- Το άνοιγμα της εκπαίδευσης και κατάρτισης στον ευρύτερο κόσμο (Ασδεράκη,2008:251).

Η υλοποίηση των προγραμμάτων με την ανοιχτή μέθοδο συντονισμού χρειάζεται την συμβολή της Γενικής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης και Πολιτισμού της Επιτροπής, ΟΟΣΑ, το Συμβούλιο της Ευρώπης αλλά και διεθνείς οργανισμοί όπως η UNESCO.

Ακόμη πλαίσιο εκπαιδευτική πολιτικής τέθηκε και για την επόμενη δεκαετία «Euro2020» με νέους στόχους:

- Υλοποίηση της διά βίου μάθησης και της κινητικότητας.

- Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.
- Προαγωγή της ισοτιμίας, της κοινωνικής συνοχής και της ενεργού συμμετοχής στα κοινά.
- Ενίσχυση της καινοτομίας και της δημιουργικότητας καθώς και του επιχειρηματικού πνεύματος, σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ PROGRESS

Το πρόγραμμα αυτό δημιουργήθηκε με απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Μέσω του προγράμματος θεσπίζεται η απασχόληση και η κοινωνική αλληλεγγύη στα πλαίσια της ευρωπαϊκής κοινότητας. Το πρόγραμμα θεσπίστηκε το 2006 και θα είχε ισχύ μέχρι το 2013.

Η απόφαση στο Άρθρο 13 αναφέρεται στην εξάλειψη κάθε είδους διάκρισης ακόμα και τα άτομα με αναπηρίες στον χώρο εργασίας. Επίσης ορίζει, πως πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψει οι ιδιαιτερότητες των ατόμων με αναπηρίες, έτσι ώστε να ικανοποιούνται και να οδηγούνται αργότερα σε μια εναρμόνιση με το περιβάλλον. Αυτό βοηθά τον εργαζόμενο να αποδίδει μέσα στο εργασιακό του περιβάλλον. Έτσι αποκτείνεται μια εμπειρία για την και γνώση, ώστε να αποφεύγεται κάθε είδους διάκριση.

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ REC

Το σχέδιο δράσης REC δημιουργήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών το 2006 στα πλαίσια της ΕΕ σχετικά με το σχέδιο που είχε το Συμβούλιο της Ευρώπης με την προώθηση των δικαιωμάτων πλήρους απασχόλησης και συμμετοχής των ΑμεΑ για την περίοδο 2006-2015. Την εποπτεία του προγράμματος την είχε ο υφυπουργός Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης⁷.

Ο στόχος του προγράμματος είναι να καταπολεμηθεί κάθε είδους διάκριση και τα ΑμεΑ να έχουν ίσες ευκαιρίες, πλήρη συμμετοχή στην κοινωνία, σεβασμό για την διαφορετικότητά τους και αποδοχή της αναπηρίας αναδεικνύοντας και στηρίζοντας

⁷ Υφυπουργός Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης εκείνη την χρονική περίοδο ήταν ο κος Σαλμάς Μάριος.

<https://www.naftemporiki.gr/printStory/235247> Ανάκτηση : 18/08/2021 11:26π.μ.

έτσι την ανθρώπινη διαφορετικότητα μέσα στα πλαίσια της κοινωνίας. Επίσης τα ΑμεΑ να έχουν την δυνατότητα για αξιοπρέπεια και ατομική αυτονομία, ισότητα μεταξύ των δύο φύλων και να λαμβάνουν αποφάσεις για τις επιπτώσεις της ζωής τους.

Η δράση περιλαμβάνει 15 πυλώνες, οι οποίοι καλύπτουν τους βασικούς τομείς της ζωής των ΑμεΑ. Οι πυλώνες αυτοί πρόκειται να εφαρμοστούν από τα κράτη-μέλη της ΕΕ και είναι οι εξής:

1. Συμμετοχή στην πολιτική και δημόσια ζωή.
2. Συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή
3. Ενημέρωση και επικοινωνία
4. Εκπαίδευση
5. Απασχόληση
6. Δομημένο περιβάλλον
7. Μέσα Μεταφοράς
8. Κοινωνική Διαβίωση
9. Υγειονομική Περίθαλψη
10. Αποκατάσταση
11. Κοινωνική Προστασία
12. Νομική Προστασία
13. Προστασία κατά της βίας και της κακοποίησης
14. Έρευνα και Ανάπτυξη
15. Ευαισθητοποίηση

Από τους 15 πυλώνες ένας από τους πιο βασικούς είναι ο τέταρτος(4), ο οποίος αναφέρεται στην εκπαίδευση. Μέσω της εκπαίδευσης επιτυγχάνεται η κοινωνική ένταξη και ανεξαρτησία όλων των ατόμων ακόμα και των ΑμεΑ. Τα κράτη-μέλη οφείλουν να προσφέρουν δυνατότητα πρόσβασης στην εκπαίδευση σε ΑμεΑ, έτσι ώστε να δημιουργούνται ευκαιρίες και να αναδεικνύουν την ανθρώπινη ποικιλομορφία και την δυνατότητα εκπαίδευσης ΑμεΑ ανάλογα με την περίπτωση.

Τα κράτη-μέλη οφείλουν να προωθήσουν νομοθετικές ρυθμίσεις οι οποίες θα προωθούν την πρόσβαση στην εκπαίδευση, ώστε να αναπτύσσονται οι ικανότητες και δεξιότητες των ΑμεΑ. Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα να οδηγηθούν σε μια Δια βίου Μάθηση που προωθεί αργότερα την έννοια της απασχόλησης με την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Έτσι τα ΑμεΑ αποκαθίστανται επαγγελματικά αφομοιώνονται κοινωνικά και γίνονται ανεξάρτητα μέλη της κοινωνίας.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΡΤΙΣΗ 2020

Στα πλαίσια της Στρατηγικής 2020 συμπεριλαμβάνονται οι στόχοι και οι προϋποθέσεις σε σχέση με την εκπαίδευση και την κατάρτιση για το 2020. Κυρίως εστιάζει στη σημασία της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της απασχόλησης αλλά και την προώθηση αξιών. Στην Στρατηγική υπάρχουν πέντε βασικοί πυλώνες:

- 1) Νεολαία σε κίνηση.
- 2) Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας.
- 3) Ψηφιακό θεματολόγιο.
- 4) Ένωση καινοτομίας.
- 5) Πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας.

Υπάρχουν έξι σημεία που δίνεται προτεραιότητα, σχετικά με την εκπαίδευση και την κατάρτιση που είναι⁸:

- 1) Κατάλληλες και υψηλής ποιότητας δεξιότητες και ικανότητες, οι οποίες εστιάζουν στα μαθησιακά αποτελέσματα με σκοπό την απασχόληση και την ενεργό συμμετοχή στα κοινά.
- 2) Η εκπαίδευση ως προνόμιο όλων των ανθρώπων, ισότητα, κατάργηση των διακρίσεων και την προβολή των ικανοτήτων που σχετίζονται με την ιδιότητα του πολίτη.
- 3) Η εκπαίδευση και η κατάρτιση να ενταχθεί και να εξελιχθεί μέσα στην ψηφιακή εποχή.
- 4) Στήριξη των εκπαιδευτικών.
- 5) Αναγνώριση δεξιοτήτων και προσόντων με στόχο την διευκόλυνση της μάθησης και της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού.
- 6) Επενδύσεις με βιώσιμο χαρακτήρα, επιδόσεις και αποτελεσματικότητα των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Επίσης τέθηκαν πιο συγκεκριμένοι στόχοι από την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με τη στρατηγική «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020» όπως είναι:

- 1) Τα παιδιά μέχρι τεσσάρων ετών θα πρέπει να συμμετέχουν στην προσχολική εκπαίδευση.

⁸ Τα τέσσερα σημεία ορίστηκαν στον κύκλο εργασιών 2010-2015.

- 2) Τα παιδιά ηλικίας 15 ετών που παρουσιάζουν ανεπαρκείς επιδόσεις στην ανάγνωση, τα μαθηματικά και τις φυσικές επιστήμες θα πρέπει να αποτελούν λιγότερο από το 15%.
- 3) Το ποσοστό της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου θα πρέπει να είναι χαμηλότερο από το 10%.
- 4) Τουλάχιστον το 15% των ενηλίκων μεταξύ 25-64 θα πρέπει να συμμετέχει στην διαβίου μάθηση.
- 5) Τα άτομα ηλικίας 30-34 θα πρέπει να διαθέτουν μορφωτικό επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και να καταλαμβάνουν τουλάχιστον το 40%.
- 6) Τουλάχιστον το 20% των αποφοίτων της ανώτερης εκπαίδευσης και το 6% των ατόμων ηλικίας 18 έως 34 ετών με μια αρχική επαγγελματική κατάρτιση θα πρέπει να έχουν κάνει σπουδές ή άσκηση για ορισμένο χρονικό διάστημα στο εξωτερικό.
- 7) Το 82% των εργαζομένων αποφοίτων πρέπει να έχει ολοκληρώσει την εκπαίδευση πριν από 1 έως 3 έτη.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ 2020

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την Στρατηγική «ΕΥΡΩΠΗ 2020» προσπαθεί να προωθήσει μια πολιτική ανάπτυξης κυρίως οικονομικής φύσεως χωρίς αποκλεισμούς στα πλαίσια της ΕΕ μέσω της συνεργασίας των κρατών μελών, ώστε να εναρμονιστούν με τους εθνικούς στόχους⁹. Μέσα στους στόχους της Στρατηγικής συμπεριλαμβάνονται και τα ΑμεΑ στην πρωτοβουλία: «Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας». Σε ευρωπαϊκό επίπεδο να καταρτίσει και να εφαρμόσει προγράμματα για την προώθηση της κοινωνικής καινοτομίας για τα άτομα που ανήκουν στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (άτομα με αναπηρίες και άλλα), δημιουργώντας καινοτόμα εκπαιδευτικά προγράμματα κατάρτισης και απασχόλησης, έτσι ώστε να καταπολεμήσει τις διακρίσεις. Αυτός ο στόχος θα επιτευχθεί, εάν τα κράτη μέλη σε εθνικό επίπεδο καθορίσουν και εφαρμόσουν μέτρα για την ενίσχυση των ομάδων ιδιαίτερου κινδύνου, που μέσα σε αυτές τις ομάδες περιλαμβάνονται τα ΑμεΑ¹⁰.

¹⁰ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΥΡΩΠΗ 2020

Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη Εμβληματική πρωτοβουλία: «Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας» (σελ.23-24).

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC2020&from=en>

Ανακτήθηκε:19/08/2021,18:58μ.μ.

Η ΕΕ με την Στρατηγική «Ευρώπη 2020» προσπαθεί να προσφέρει πλήρη οικονομική και κοινωνική συμμετοχή στα ΑμεΑ, προσπαθώντας να δομήσει ένα περιβάλλον χωρίς αποκλεισμούς στην ανάπτυξη. Η ανάπτυξη αυτή στοχεύει στη βελτίωση των συνθηκών ζωής αλλά και την προσφορά οφελών στα ΑμεΑ, αφού στερήθηκαν πάρα πολλά εξαιτίας της οικονομικής ύφεσης. Έτσι η ΕΕ θέτει κάποιους στόχους και προωθεί την υλοποίηση κάποιων ενεργειών, τα οποία θα βελτιώσουν την θέση των ΑμεΑ μέσα στο κοινωνικό πλαίσιο, για να επιτυγχάνεται η συνοχή μέσα στα πλαίσια της ΕΕ στον οικονομικό τομέα.

Οι στόχοι της Στρατηγικής «ΕΥΡΩΠΗ 2020» για την αναπηρία εστιάζουν σε οκτώ βασικούς τομείς :προσβασιμότητα, συμμετοχή, ισότητα, απασχόληση, εκπαίδευση και κατάρτιση, κοινωνική προστασία, υγεία και εξωτερική δράση. Στη μελέτη αυτή θα γίνει αναφορά και ανάλυση μόνο σε τέσσερις τομείς, οι οποίοι έχουν άμεση σχέση ο ένας με τον άλλον.

1. ΙΣΟΤΗΤΑ

Αρχικά, για την επίτευξη της Στρατηγικής ο στόχος, ο οποίος οφείλει να εφαρμόζεται από την ΕΕ και τα κράτη μέλη, τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο αλλά και σε εθνικό είναι το ζήτημα της ισότητας. Η ισότητα κατοχυρώνεται ήδη από τον Χάρτη της ΕΕ με τα άρθρα 1,21,26 και με τα άρθρα 10 και 19 της ΣΛΕΕ. Η ΕΕ οφείλει να εφαρμόζει τα μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων και την προώθηση των ίσων ευκαιριών στα πλαίσια της ΕΕ. Ακόμη η Επιτροπή οφείλει να εξετάζει με προσοχή τον αντίκτυπο των διακρίσεων που δέχονται τα ΑμεΑ όχι μόνο για την ιδιαιτερότητα της κατάστασης τους αλλά και για άλλους λόγους όπως η ιθαγένεια, η ηλικία, η φυλετική ή εθνοτική καταγωγή¹¹, το φύλο, οι θρησκευτικές επιλογές ακόμα και ο γενετήσιος προσανατολισμός. Η ισότητα περιλαμβάνει και τις ίσες ευκαιρίες που οφείλουν να έχουν όλοι στην απασχόληση και την εργασία. Αυτό διασφαλίζεται με την Οδηγία του 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου. Με αυτή την Οδηγία διαμορφώνεται ένα πλαίσιο για την ίση μεταχείριση στο τομέα της απασχόλησης και της εργασίας. Η Οδηγία συστήνει την

¹¹ Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και Προαιρετικό Πρωτόκολλο Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (ΑμεΑ)1, Άρθρο 33 Εθνική εφαρμογή και εποπτεία.
<https://unric.org/el/%CF%83%CF%8D%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%8E%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CF%84%CF%8C%CE%BC%CF%89%CE%BD-%CE%BC-2/>

Ανακτήθηκε:19/08/2021,19:00 μ.μ.

προστασία των ΑμεΑ στον τομέα της απασχόλησης και της κοινωνικής προστασίας έτσι ώστε να μην διαταράσσεται το βιοτικό τους επίπεδο, η ποιότητα ζωής, η οικονομική και κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη. Ακόμη προτείνει να διασφαλίζονται οι θέσεις εργασίας για τα ΑμεΑ αλλά να εξαλείφεται κάθε είδους διάκριση στον χώρο εργασίας. Η Οδηγία δίνει μια ακόμη ιδιαίτερη σύσταση σχετικά με τις ένοπλες δυνάμεις και τα ΑμεΑ και δίνει την δυνατότητα στο κάθε κράτος μέλος να αποφασίσει εκείνο για τους περιορισμούς τους οποίους θα θέσει, έτσι ώστε να μην δημιουργούνται εμπόδια. Μέσα στην Οδηγία προτείνεται, ότι τα ΑμεΑ θα πρέπει να εργάζονται ειδικά διαμορφωμένους χώρους, οι οποίοι θα τους βοηθούν να είναι αποδοτικοί στο ρυθμό εργασίας τους, στην πρόσβαση και στην προσαρμογή τους. Τέλος η Οδηγία 2000/78/ΕΚ απαγορεύει κάθε είδους ειδική μεταχείριση, η οποία αποσκοπεί στην πρόληψη η αντιστάθμιση μειονεκτικής θέσης που οδηγούνται άτομα ή κοινωνικές ομάδες¹².

2. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Ένας άλλος τομέας είναι η απασχόληση, ο οποίος αποτελεί ένα από τα κυριότερα ζητήματα της μελέτης αυτής. Η απασχόληση των ΑμεΑ εξασφαλίζει την οικονομική ανεξαρτησία τους, ώστε να μην βρίσκονται σε κατάσταση φτώχειας. Για να επιτευχθεί όμως αυτό οι θέσεις εργασίας οφείλουν να διασφαλίζουν την ποιοτική εργασία και την προσωπική καταξίωση του ατόμου. Το 2011 διενεργήθηκε μια έρευνα από την Eurostat με θέμα «Employment of disabled people Statistical analysis of the 2011 Labour Force Survey ad hoc module¹³» (Η απασχόληση ατόμων με ειδικές ανάγκες, στατιστική ανάλυση της έρευνας εργατικού δυναμικού 2011) συμμετείχαν 28 κράτη μέλη της ΕΕ¹⁴ και τρίτες χώρες. Η έρευνα έδειξε πως γύρω στο 50% των ΑμεΑ απασχολούνται. Για να αυξηθούν τα ποσοστά και να δοθούν ίσες ευκαιρίες οι στόχοι της ΕΕ μέσω της Στρατηγικής οφείλουν να εφαρμοστούν και να έχουν απόλυτη επιτυχία. Η επιτυχία θα

¹² ΟΔΗΓΙΑ 2000/78/ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 27ης Νοεμβρίου 2000 για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία. Με το Άρθρο 5 της Οδηγίας διασφαλίζονται όλες οι συστάσεις, οι οποίες αναφέρονται.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0078&from=EL>

Ανακτήθηκε:19/08/2021,19:05μ.μ

¹³ Employment of disabled people Statistical analysis of the 2011 Labour Force Survey ad hoc module Eurostat

Ανακτήθηκε:19/08/2021,19:06μ.μ.

¹⁴ Μέσα στην έρευνα συμμετείχε και η Ελλάδα (EL) από άλλες χώρες συμμετείχαν η Τουρκία, η Ιρλανδία.

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3888793/6802087/KS-TC-14-007-ENN.pdf/5c364add-6670-4ac9-87c7-9b8838473a7b> Ανακτήθηκε:19/08/2021,19:07μ.μ.

ολοκληρωθεί, όταν τα κράτη μέλη με την βοήθεια της Επιτροπής, βελτιώσουν τις δεξιότητες των ατόμων, δημιουργήσουν θέσεις εργασίας στηριζόμενες σε αναλύσεις, πολιτική καθοδήγηση, δυνατότητα πληροφοριών και κάθε είδους στήριξη. Με αυτό τη μέθοδο θα εντοπιστούν τα εμπόδια, τα προβλήματα και θα προτείνονται τρόποι επίλυσης των ζητημάτων. Ακόμη θα αναζητήσουν τρόπους επαγγελματικής αποκατάστασης νέων με αναπηρίες, οι οποίοι από το στάδιο της εκπαίδευσης μεταβαίνουν στο στάδιο της απασχόλησης. Αναζητείται περισσότερη γνώση σχετικά με την επαγγελματική αποκατάσταση των ανδρών και των γυναικών με αναπηρία. Φυσικά, προωθώντας την αύξηση των ΑμεΑ στην ανοιχτή αγορά εργασίας σε αμειβόμενες θέσεις και όχι με τη χρήση μεθόδων, οι οποίες παγιδεύουν το άτομο και το αποθαρρύνουν, έτσι ώστε να μην συμμετέχει ενεργά στην αγορά εργασίας.

Η αλλαγή της εικόνας, για πιο ενεργή συμμετοχή στην αγορά εργασίας, θα προέλθει με η χρήση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ). Το ΕΚΤ θα συνδράμει στην ανάπτυξη δραστικών πολιτικών στην αγορά εργασίας, ώστε να βελτιωθεί η προσβασιμότητα στους χώρους εργασίας, δημιουργία υπηρεσιών τοποθέτησης σε θέσεις εργασίας, δομές στήριξης και κατάρτισης και προαγωγή της χρήσης του γενικού κανονισμού απαλλαγής που θα χορηγεί κρατικές ενισχύσεις χωρίς προηγούμενη κοινοποίηση στην Επιτροπή¹⁵. Με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 800/2008 της Επιτροπής στο Άρθρο 41 κατοχυρώνεται η απασχόληση των ΑμεΑ με τη μορφή επιδότησης μισθού από το ΕΚΤ και ανέρχεται στο 75% των επιλέξιμων δαπανών. Επίσης το Άρθρο ορίζει, πως οι θέσεις εργασίας δεν μπορούν να περιοριστούν από τον ίδιο τον εργοδότη, αν δεν υπάρχει λόγος απόλυσης για πειθαρχικούς σκοπούς¹⁶.

Ένας άλλος τρόπος εισδοχής στην αγορά εργασίας είναι η δημιουργία Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (Κοιν.Σ.Επ). Αυτή επαγγελματική προοπτική θα αναλυθεί εκτενέστερα σε άλλο κεφάλαιο

¹⁵ Όπως δηλώνεται και στον Κανονισμό 800/2008 της Επιτροπής της 6^{ης} Αυγούστου 2008 για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την κοινή αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της Συνθήκης (Γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία) στις εκτιμήσεις της Επιτροπής αριθμός 27 σελ.7.

http://www.eydeetak.gr/ContentManagement/Files/ContentFiles492/Kanonismos_800_2008.pdf

Ανακτήθηκε:19/08/2021,19:24μ.μ.

¹⁶ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 800/2008 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ Άρθρο 41 σελ.36.

http://www.eydeetak.gr/ContentManagement/Files/ContentFiles492/Kanonismos_800_2008.pdf

Ανακτήθηκε:19/08/2021,19:32μ.μ.

3. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

Ένας αρκετά σημαντικός τομέας είναι η εκπαίδευση και η κατάρτιση των ΑμεΑ. Αρχικά τα άτομα, τα οποία αντιμετωπίζουν κάποιου είδους αναπηρία απέχουν σε μεγάλο ποσοστό από την εκπαίδευση. Το γεγονός οφείλεται στην έλλειψη ίσων ευκαιριών, προσβασιμότητας και μη ολοκληρωμένα εκπαιδευτικά προγράμματα για τα άτομα με αναπηρίες. Σύμφωνα με στατιστικά της ΕΕ τα άτομα που βρίσκονται στην ηλικία μεταξύ 16-19 ετών σταματούν την εκπαιδευτική διαδικασία, εξαιτίας κάποιας μορφής αναπηρίας σε σημαντικό, όπου το ποσοστό ανέρχεται στο 37%, για κάποια μορφή αναπηρίας η οποία τα περιορίζει σε κάποιο βαθμό το ποσοστό ανέρχεται στο 25% και τέλος με κάποια αναπηρία, η οποία δεν τα περιορίζει καθόλου φτάνει στο 17%. Η ΕΕ συστήνει με τη Στρατηγική τα άτομα με αναπηρίες να εντάσσονται στο γενικό εκπαιδευτικό σύστημα με την κατάλληλη οργάνωση και σε κάποιες περιπτώσεις να παρέχεται εξατομικευμένη στήριξη για την εξέλιξη του παιδιού. Έτσι θα αποφεύγεται ο διαχωρισμός και η απομόνωση των παιδιών, για να μπορούν να εξελίσσονται μέσα στα πλαίσια της κοινωνίας. Τα προγράμματα είναι αποκλειστική ευθύνη των εθνικών κυβερνήσεων, έτσι η Επιτροπή θα στηρίζει τα κράτη μέλη να οργανώσουν και να εφαρμόσουν εκπαιδευτικά προγράμματα, τα οποία θα προωθούν την ποιοτική εκπαίδευση και κατάρτιση χωρίς αποκλεισμούς. Έτσι θα γίνεται διάδοση των γνώσεων, θα υπάρχει κινητικότητα μέσω της γνώσης και θα δίνονται ίσες ευκαιρίες σε όλους. Το γεγονός αυτό θα οδηγήσει τα ΑμεΑ στη συμμετοχή τους σε προγράμματα δια βίου μάθησης. Τέλος οι προτάσεις αυτές θα οδηγήσουν στην δημιουργία οικονομικά ανεξάρτητων ατόμων, ώστε να έχουν δυνατότητες επαγγελματικής αποκατάστασης.

4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Ο τελευταίος τομέας, ο οποίος προτείνεται από την ΕΕ για να ρυθμιστεί και να προστατευτεί τα ΑμεΑ είναι η κοινωνική προστασία. Εξαιτίας των κοινωνικών ανισοτήτων που δημιουργούνται από την ελλιπή εκπαίδευση και κατάρτιση, από τα υψηλά ποσοστά ανεργίας και την απουσία πρόσβασης σε θέσεις, ώστε να εξαλείφονται τα ποσοστά της φτώχειας, η Επιτροπή δίνει μεγάλη σημασία στον τομέα αυτό. Μέσα από προγράμματα κοινωνικής στήριξης, όπως για παράδειγμα στεγαστικά, καταπολέμηση της φτώχειας, παροχές και συνταξιοδοτικά, τα οποία θα στηρίζονται από το ΕΚΤ. Τέλος η Επιτροπή θα επιδιώξει την συνεργασία των κρατών μελών για την ανταλλαγή απόψεων, πολιτικών ή καλών πρακτικών σχετικά με το ζήτημα αυτό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΣΥΜΒΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ: ΟΗΕ

ΟΗΕ: Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και το Προαιρετικό Πρωτόκολλο

Ο Ο.Η.Ε ως διεθνής οργανισμός ορίζει και διασφαλίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα, έτσι με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και Προαιρετικό Πρωτόκολλο¹⁷, προσπαθεί να διαφυλάξει τα δικαιώματα των ΑμεΑ σε όλους τους τομείς. Η Σύμβαση αυτή έρχεται ως συμπλήρωμα στο Χάρτη των δικαιωμάτων αλλά και να συμπληρώσει νομοθετικά οποιαδήποτε άλλη συμφωνία ή συνθήκη. Όλα τα Άρθρα της Σύμβασης προστατεύουν τα δικαιώματα των ΑμεΑ σε κάθε έκφανση της ζωής μέσα στη κοινωνία, αλλά υπάρχουν συγκεκριμένα Άρθρα, τα οποία στηρίζουν το περιεχόμενο της ερευνητικής εργασίας.

Αρχικά το Άρθρο 24 αναφέρεται στον τομέα της εκπαίδευσης των ΑμεΑ, όχι μόνο στο τομέα της βασικής εκπαίδευσης με σκοπό να συμμετέχουν στο τομέα αυτό χωρίς διακρίσεις αλλά με ίσες ευκαιρίες. Τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν μια ενταξιακή εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα ακόμη και για τη δια βίου εκπαίδευση τους. Το Άρθρο 24 επίσης επισημαίνει την πλήρη ανάπτυξη των ανθρώπινων δυνατοτήτων, την αίσθηση αξιοπρέπειας και αυτοεκτίμησης, την ενίσχυση του σεβασμού για τα ανθρώπινα δικαιώματα έτσι να διαφυλάσσονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες και η ανθρώπινη ποικιλομορφία. Κατά αυτό τον τρόπο θα αναπτύσσεται η προσωπικότητα του ατόμου, τα ιδιαίτερα ταλέντα του και η δημιουργικότητα τους, η οποία συμβάλλει στην ανάπτυξη των διανοητικών και σωματικών ικανοτήτων. Τα κράτη μέλη οφείλουν να προστατεύουν τα ΑμεΑ, ώστε να μην αποκλείονται από το γενικό εκπαιδευτικό σύστημα, ούτε από την δωρεάν και υποχρεωτική πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Αναφέρεται ακόμη στην ποιοτική πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια εκπαίδευση την οποία πρέπει να λαμβάνει το άτομο με αναπηρίες και την απαραίτητη

¹⁷ Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και Προαιρετικό Πρωτόκολλο Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (ΑμεΑ)1. <https://unric.org/el/%CF%83%CF%8D%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%8E%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CF%84%CF%8C%CE%BC%CF%89%CE%BD-%CE%BC-2/>

Ανακτήθηκε:19/08/2021,19:36μ.μ.

στήριξη, η οποία θα βοηθά τον άτομο να εξελίσσεται μέσα στα διαφορετικά περιβάλλοντα αλλά και η ακαδημαϊκή του εξέλιξη να μην σταματά. Βέβαια για την απόλυτη επιτυχία τα κράτη μέλη πρέπει να προσλαμβάνουν ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό κατάλληλα εκπαιδευμένο και ευαισθητοποιημένο με τα ΑμεΑ. Το εκπαιδευτικό προσωπικό θα προωθεί την εξέλιξη των ατόμων μέσα από τις μεθόδους, που θα χρησιμοποιούν, για να μπορούν αργότερα τα ΑμεΑ να διεκδικούν θέσεις τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση, για την δική τους προσωπική εξέλιξη. Τέλος ειδική αναφορά γίνεται για την χρήση και την εκμάθηση της νοηματικής γλώσσας και της Braille¹⁸.

Το Άρθρο 27 αναφέρεται στο δικαίωμα της εργασίας των ΑμεΑ με ίσους όρους. Δίνεται η δυνατότητα να επιλέγουν με ελεύθερη βούληση την εργασία που επιθυμούν η οποία τους επιτρέπει να βιοπορίζονται από αυτή. Επίσης να είναι αποδεκτά μέλη στο εργασιακό τους περιβάλλον, αλλά και το ίδιο το περιβάλλον διαθέτει τις κατάλληλες προδιαγραφές για εκείνους και να είναι προσβάσιμο. Το Άρθρο 27 δεν διασφαλίζει μόνο τα ΑμεΑ που καταλαμβάνουν μια θέση εργασίας με την αρχική τους ιδιότητα αλλά και άτομα, που αποκτούν κάποιο είδος αναπηρία κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στο χώρο εργασίας βάσει της νομοθεσίας.¹⁹ Επίσης αναφέρεται το δικαίωμα της επαγγελματικής ανέλιξης, δίκαιες και ευνοϊκές συνθήκες εργασίας, δηλαδή παροχή ίσων αμοιβών και αποζημιώσεων, με ασφαλείς και υγιείς συνθήκες εργασίας. Τα ΑμεΑ βάσει του Άρθρου 27 έχουν κάθε δικαίωμα να ασκούν τα εργατικά-συνδικαλιστικά τους δικαιώματα όπως όλοι οι εργαζόμενοι. Τα ΑμεΑ έχουν κάθε δικαίωμα στη συνεχή

¹⁸ Braille : Το σύστημα ανάγνωσης Braille, το οποίο πρωτοπαρουσιάστηκε το 1825 από το δημιουργό του, Γάλλο τυφλό Louis Braille, αποτελεί σήμερα το διεθνές αλφάβητο των τυφλών. Η εφαρμογή του συστήματος Braille στην Ελληνική γλώσσα έγινε αρχικά από Άγγλους και Αμερικανούς για να διαβάζουν οι ξένοι λόγιοι τυφλοί τα κείμενα των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων και το Ευαγγέλιο. Στην Ελλάδα, η πρώτη προσπάθεια απόδοσης του ελληνικού αλφάβητου στη γραφή Braille έγινε από τον Α. Παλάτιανό το 1882. Η προσπάθεια αυτή όμως δεν ήταν συστηματική κι έτσι ήταν δύσκολη στην εκμάθηση. Μέχρι το 1948 χρησιμοποιούνταν δύο διαφορετικά αλφάβητα. Το 1948 επήλθε η συγχώνευση των δύο αλφάβητων σε ένα ενιαίο και λίγο αργότερα συγκροτήθηκε ειδική πενταμελής επιτροπή, η οποία αφού το μελέτησε έκανε κάποιες τροποποιήσεις. Το νέο αλφάβητο, το οποίο εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στη Λειψία, αφού εγκρίθηκε στη συνέχεια από το Υπουργείο Παιδείας, καθιερώθηκε ως το επίσημο αλφάβητο για την εκπαίδευση των τυφλών μαθητών και εισήχθη στη Σχολή Τυφλών του Οίκου Τυφλών Καλλιθέας. Στυλιανόπουλος Π. Κ. (1963). *Μέθοδος Τυφλικής Γραφής*, Β΄ Έκδοση, Αθήνα.

http://www.pi-schools.gr/special_education_new/ftp/orasi/orasi_code_Braille.doc

Ανακτήθηκε:19/08/2021,19:38μ.μ.

¹⁹ Η Σύμβαση αυτή υιοθετήθηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2006 με την Απόφαση 61/611 της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε. στη Νέα Υόρκη και τέθηκε σε ισχύ στις 4 Μαΐου 2008. Η Ελλάδα την κύρωσε στις 30 Ιουνίου 2012.

https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=46

Ανακτήθηκε:19/08/2021,19:40μ.μ.

εκπαίδευση, έτσι ώστε να συμμετέχουν ενεργά στην αγορά εργασίας, να τους δίνεται η δυνατότητα να καταλαμβάνουν θέσεις εργασίας υψηλού κύρους και να μπορούν να αναζητούν εύκολα μια νέα θέση εργασίας ακόμη και στον δημόσιο τομέα. Τέλος στο Άρθρο 27 γίνεται αναφορά για την αυτοαπασχόληση και την ίδρυση μια επιχείρησης. Φυσικά το περιεχόμενο και αυτού του Άρθρου στηρίζεται από την νομοθεσία κάθε κράτους μέλους, ώστε να αποφευχθεί κάθε μορφή δουλείας ή καταναγκαστικής εργασίας.

Για την διασφάλιση και την ορθή λειτουργία του Πρωτοκόλλου υπάρχουν κάποια Άρθρα, τα οποία προστατεύουν τα δικαιώματα των ΑμεΑ. Ξεκινώντας με το Άρθρο 33, το οποίο αναφέρεται στην «Εθνική εφαρμογή και εποπτεία». Τα συμβαλλόμενα κράτη οφείλουν να οργανώσουν ένα σύστημα, το οποίο θα βοηθά στο συντονισμό και στην διευκόλυνση ενεργειών σε διάφορους τομείς. Επίσης να δημιουργήσουν ένα νομοθετικό σύστημα, το οποίο θα προωθεί, θα διασφαλίζει και θα εποπτεύει την ορθή λειτουργία των όρων της Σύμβασης. Ακόμη τα συμβαλλόμενα κράτη οφείλουν να σχηματίσουν βάσει του Άρθρου 35 «Εκθέσεις από τα κράτη μέρη» και «Εξέταση των εκθέσεων» βάσει του Άρθρου 36. Με το Άρθρο 35 ουσιαστικά μελετάται η εφαρμογή, η εξέλιξη και η επιτυχία ή αποτυχία των πολιτικών. Με το Άρθρο 36 εκτιμώνται τα αποτελέσματα των εκθέσεων, δηλαδή για το αν είναι καλές οι πρακτικές που εφαρμόζονται. Ολοκληρώνοντας, για να φτάσουν Άρθρο 37, το οποίο προωθεί την συνεργασία των κρατών μελών για την εκπλήρωση των στόχων και την προβολή καλών εθνικών πρακτικών.

UNESCO: ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ-ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

Το 2015 ο ΟΗΕ δεσμεύεται στους εκπροσώπους των κυβερνήσεων των κρατών, για την υιοθέτηση 17 Παγκόσμιων Στόχων, με σκοπό την αντιμετώπιση των προκλήσεων για τα επόμενα χρόνια. Οι στόχοι αφορούν τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι κοινωνίες των ανθρώπων και πως ο άνθρωπος επιδρά στη φύση και το αντίστροφο. Ο ΟΗΕ με αυτούς τους Στόχους προσπαθεί να δημιουργήσει μια κοινή βάση στην αντιμετώπιση των προβλημάτων και να σταματήσει την ανθρώπινη ασυδοσία πάνω στον πλανήτη Γη. Οι Στόχοι δεν αφορούν μόνο ζητήματα περιβάλλοντος, όπως κλιματική αλλαγή, αλλά και την δημιουργία δικαιωμάτων για την εξασφάλιση βασικών αναγκών των ανθρώπων, όπως πρόσβαση σε καθαρό νερό και την συμμετοχή χωρίς

διακρίσεις στην εκπαίδευση. Ο τομέας της εκπαίδευσης είναι ο 4ο Στόχος και πιο συγκεκριμένα γίνεται αναφορά στην ποιοτική εκπαίδευση.

Σύμφωνα με την μελέτη που έχει γίνει ο οργανισμός της UNESCO αναφέρεται στον τομέα της εκπαίδευσης, ως ένας από τους 17 Στόχους της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Η ύπαρξη της εκπαίδευσης είναι σημαντικός μέσος στην κοινωνία. Δίνει την δυνατότητα στο άτομο να μορφώνεται και να εκπαιδεύεται. Η εκπαίδευση, η οποία αποτελεί στοιχείο πολιτισμού είναι ένα κοινωνικό αγαθό, στο οποίο όλοι πρέπει να έχουν πρόσβαση. Μέσα από το πρόγραμμα SDG4 (Sustainable Development Goals/ Βιώσιμη Ανάπτυξη και Στόχοι) η UNESCO έχει κεντρικό στόχο την εκπαίδευση²⁰. Η UNESCO κάνει αναφορά στην ποιοτική εκπαίδευση, την οποία πρέπει να λαμβάνουν τα άτομα. Η ποιοτική εκπαίδευση δεν είναι προνόμιο μόνο των ανεπτυγμένων κρατών, αλλά πρέπει να εφαρμόζεται παγκόσμια.

Η ποιοτική εκπαίδευση δεν θα πρέπει όμως να περιορίζεται μόνο στην τυπική-επίσημη εκπαίδευση. Η ποιοτική εκπαίδευση μπορεί να επεκταθεί και στην άτυπη και στην μη τυπική εκπαίδευση αλλά και στην δια βίου εκπαίδευση. Στις σύγχρονες κοινωνίες η ποιοτική εκπαίδευση πρέπει να καλύπτει τις υλικοτεχνικές ανάγκες, τις υποδομές(σχολεία, εργαστήρια και άλλα), ποιοτικότερα προγράμματα σπουδών και εκπαίδευση χωρίς περιορισμούς (για άτομα με ειδικές ανάγκες ή τις γυναίκες). Η διάχυση της γνώσης μπορεί να δημιουργήσει την δια βίου εκπαίδευση. Η δια βίου εκπαίδευση οδηγεί τα άτομα στην συνεχόμενη εκπαίδευση και την κατάρτιση. Η μορφωτική εξέλιξη του ατόμου είναι ιδιαίτερα σημαντική, αν αυτή συνοδεύεται και από ποιοτικά χαρακτηριστικά:

- Αγόρια και κορίτσια να ολοκληρώνουν τη εκπαίδευση τους ελεύθερα, ισότιμα και ποιοτικά σε όλα τα επίπεδα(πρωτοβάθμια-τριτοβάθμια εκπαίδευση).
- Ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση σε όλες τις γυναίκες και τους άντρες σε προσιτή, ποιοτική και τεχνική επαγγελματική κατάρτιση και την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- Αύξηση των νέων και των ενηλίκων, οι οποίοι θα έχουν τις απαραίτητες δεξιότητες (επαγγελματικές και τεχνικές), ώστε να έχουν πρόσβαση στην εργασιακό τομέα και θα καταλαμβάνουν μια αξιοπρεπή θέση εργασίας.

²⁰ Sustainable Development Goals/ Βιώσιμη Ανάπτυξη και Στόχοι είναι το πρόγραμμα της UNESCO, το οποίο θέτει στόχους σε αρκετούς τομείς, η οποία πρέπει να εκπληρωθούν μέχρι το 2030 παγκοσμίως.

- Γραμματισμός ανδρών και γυναικών.
- Καλλιέργεια δεξιοτήτων, οι οποίες είναι απαραίτητες για να προάγουν την βιώσιμη ανάπτυξη, μέσω της εκπαίδευσης για να υπάρχει βιώσιμος τρόπος ζωής.
- Αναβάθμιση των εγκαταστάσεων.
- Αύξηση των υποτροφιών σε όλες τις χώρες.
- Αύξηση των καταρτισμένων δασκάλων μέσα από την διεθνή συνεργασία και εκπαίδευση του διδακτικού προσωπικού.

Βάσει των στοιχείων της UNESCO η ποιοτική εκπαίδευση και κατάρτιση απομακρύνει τους ανθρώπους από την φτώχεια, τις κοινωνικές και φυλετικές ανισότητες και άλλα²¹. Η ποιοτική εκπαίδευση που προσφέρεται στο άτομο βοηθά όχι μόνο την γνωστική ανάπτυξη του αλλά και την συναισθηματική.

Η εκπαίδευση αποτελεί το κλειδί για την ανάπτυξη όλων των δομών. Μέσα από την ποιοτική εκπαίδευση ενθαρρύνεται η δημιουργικότητα. Αυτό οδηγεί και στην ποιοτική δια βίου εκπαίδευση. Υπάρχει, δηλαδή μια υψηλής ποιότητας τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση. Αναγνωρίζοντας ακόμα γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες, οι οποίες έχουν αποκτηθεί μέσω της μη τυπικής ή της άτυπης εκπαίδευσης. Κυρίως η κατάρτιση και η εκπαίδευση των ενηλίκων (δια βίου εκπαίδευση) δεν οδηγεί μόνο το άτομο μακριά από την φτώχεια και την πείνα, αλλά οδηγεί σε μια οικονομική ανάπτυξη. Μειώνονται τα ποσοστά ανεργίας. Υπάρχει ίση μεταχείριση των φύλων μέσα στον εργασιακό τομέα. Οι συνθήκες εργασίας είναι καλύτερες για τους εργαζόμενους. Τα οφέλη όμως δεν είναι μόνο για τους εργαζόμενους αλλά και τις επιχειρήσεις. Με καταρτισμένο εργατικό δυναμικό και κατάλληλα εκπαιδευμένο οι επιχειρήσεις μπορούν να οδηγηθούν σε νέες επενδύσεις²². Δηλαδή ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας σε όλους τους τομείς²³.

Γενικότερα το πρόγραμμα SDG4 παροτρύνει της κυβερνήσεις των κρατών να επενδύσουν περισσότερα χρήματα στην εκπαίδευση και δημιουργήσουν ατζέντα ανάλογα με τις ανάγκες τους και μέσα από δωρεές, χορηγίες αλλά και διεθνείς

²¹ Τα παραπάνω αποτελούν στόχους για το 2030, τους οποίους έθεσε η UNESCO μαζί με την καλύτερη εκπαίδευση (στόχος 1ος η εξάλειψη της φτώχειας, στόχος 4ος ποιοτική εκπαίδευση και στόχος 5ος ισότητα των φύλων).

²² Ο ορθά καταρτισμένος εργαζόμενος κατανοεί καλύτερα πόσο σημαντική είναι η καλύτερη απόδοση του στον εργασιακό τομέα, όχι μόνο για δικό του όφελος (καλύτερες οικονομικές απολαβές) αλλά και για την ίδια την επιχείρηση.

²³ Η οικονομική εξέλιξη παρακολουθείται μέσα από το πρόγραμμα SDG4 που έχει ως βασικό πυλώνα εξέλιξης την ποιοτική εκπαίδευση.

χρηματοδοτικούς μηχανισμούς να εξελίξουν την εκπαίδευση. Έτσι τα εκπαιδευτικά συστήματα θα ανταποκρίνονται στις συνεχώς εξελισσόμενες τεχνολογικές, οικονομικές και επιχειρηματικές μεταβολές στις αγορές εργασίας (τόσο για τα παιδιά αλλά και για τους ενήλικες).

Η UNESCO προτείνει μερικούς τρόπους για να υπάρχει επιτυχία στην εφαρμογή του στόχου για την κατάρτιση των ενηλίκων. Αυτοί είναι οι εξής:

- Προγράμματα με επαρκείς οικονομικούς πόρους (τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο). Η εκπαίδευση θα διαθέτει διαφορετικές διαδρομές τόσο για την είσοδο όσο και για την ένταξη όλων των ηλικιακών ομάδων. Να δίνονται συνεχώς ευκαιρίες και να συνδεθεί η τυπική με την μη τυπική μάθηση.
- Διαπίστευση των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων, που έχουν αποκτηθεί μέσα από μη επίσημες δομές ή μη τυπικές.
- Πρόσβαση σε εξελιγμένες μορφές επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, διασφαλίζοντας πάντα την ποιότητα.

Στην παράγραφο 5 του στόχου 4 γίνεται αναφορά και στα ΑμεΑ για την ισότιμη συμμετοχή τους στην εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση. Επισημαίνεται, πως απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή και στοχευμένες εκπαιδευτικές στρατηγικές. Στην παράγραφο 6 και 7 αναφέρεται στην σημασία του εγγράμματου ατόμου και πόσο θα ωφελήσει το ίδιο το άτομο αλλά και σύνολο της κοινωνίας. Δηλαδή κατακτώντας νέες δεξιότητες και ικανότητες θα δημιουργηθεί οικονομική ανάπτυξη στην κοινωνία.

ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Η ΕΕ μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου προώθησαν την άποψη για την δια βίου μάθηση σε κάθε είδος εκπαίδευσης (γενική, επαγγελματική, τυπική), έτσι ώστε το άτομο καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του να αναπτύσσει δεξιότητες και ικανότητες. Έτσι αναπτύσσεται ένα σχέδιο εκπαιδευτικών προγραμμάτων με στόχο τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης.

Η ΕΕ προωθεί την δια βίου μάθηση για αυτό ανέπτυξε ένα στρατηγικό πρόγραμμα για να αναπτυχθούν οικονομικά τα κράτη μέλη της ΕΕ. Αυτό το πρόγραμμα έχει ως σκοπό την δημιουργία της κοινωνικής συνοχής και της αλληλεγγύης, την προώθηση πολιτισμικού περιβάλλοντος και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Το

ελληνικό κράτος ως κράτος μέλος θέλοντας να ακολουθήσει νέες εκπαιδευτικές πρακτικές εκπόνησε προγράμματα δια βίου μάθησης.

Με τον Νόμο 3879/2010 το ελληνικό κράτος προσπάθησε να αναπτύξει το πρόγραμμα δια βίου μάθησης εντάσσοντας άτομα από κοινωνικές και ευπαθείς ομάδες σε προγράμματα κατάρτισης ενηλίκων. Βέβαια ασκήθηκε έντονη κριτική από την ΕΣΑμεΑ, εξαιτίας της άνισης συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία στο πρόγραμμα σε σχέση με το ποσοστό του γενικού πληθυσμού. Ωστόσο έπρεπε να δίνονται περισσότερα κίνητρα για να την συμμετοχή των ΑμεΑ σε τέτοιου είδους προγράμματα.

Η συμμετοχή σε προγράμματα επιμόρφωσης θα περιορίσει το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των ΑμεΑ. Επίσης οι περισσότερες εκπαιδευτικές δομές δεν είναι προσβάσιμες. Τα άτομα με αναπηρίες διαθέτουν χαμηλή αυτοεκτίμηση μέσα από την συμμετοχή τους σε εκπαιδευτικά προγράμματα θα αντιμετωπίζουν διαφορετικά τον εαυτό τους και την καθημερινότητα τους. Ακόμη να υπάρχει επαρκής ενημέρωση και συνεχής εξέλιξη των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, έτσι ώστε να μην υπάρχουν αποκλεισμοί. Τέλος να δίνεται επαρκής χρηματοδότηση για την διεξαγωγή των προγραμμάτων.

Πρόγραμμα για τη Δια Βίου Μάθηση (Lifelong Learning Programme)

Το πρόγραμμα της Δια Βίου Μάθησης δημιουργήθηκε, ώστε να υπάρχει η ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης και η εξάλειψη των ανισοτήτων πρόσβασης σε αυτή για τους πολίτες που ανήκουν σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες όπως είναι και τα ΑμεΑ. Παράλληλα, βασικός στόχος του προγράμματος ήταν η ευρωπαϊκή εκπαίδευση ως παγκόσμιο σημείο ποιοτικής αναφοράς, δημιουργώντας περισσότερες θέσεις εργασίας, οικονομική ανάπτυξη και συνθήκες ισχυρότερης κοινωνικής συνοχής. Μέσω του προγράμματος εμφανίζονται οι νέες τεχνολογίες, καθώς η χρήση τους οδηγεί σε αποτελέσματα υψηλής απόδοσης, δημιουργώντας καλές πρακτικές σε επίπεδο ελκυστικότητας και προσβασιμότητας της γνώσης. Το πρόγραμμα υποστηρίζει ποικίλες δράσεις που αποσκοπούν μεταξύ άλλων στην προώθηση της δημιουργικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης του επιχειρηματικού πνεύματος, στην προώθηση της γλωσσικής πολυμορφίας και της εκμάθησης γλωσσών,

στη βελτίωση της ποιότητας και της δυνατότητας πρόσβασης στις εκάστοτε ευκαιρίες δια βίου μάθησης κ.ά..

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑμεΑ

Σύμφωνα με έρευνα, η οποία διεξήχθη το 2018 παρουσιάζει τα ποσοστά των ΑμεΑ στη χώρα μας. Η έρευνα αναφέρει, πως τα άτομα με σοβαρούς ή μέτριους περιορισμούς δραστηριότητας/αναπηρία στην Ελλάδα ανέρχεται στο 24,7% του πληθυσμού. Το 1.014.177 των ατόμων (11,2% του πληθυσμού) αντιμετωπίζει σοβαρή αναπηρία/περιορισμό δραστηριότητας, ενώ το 1.217.020 των ατόμων (13,5% του πληθυσμού) έχει περιορίσει την δραστηριότητα του λόγω μακροχρόνιου προβλήματος υγείας. Η έρευνα αναφέρεται ακόμη στα ποσοστά των παραγωγικών ηλικιών (20-64 ετών), όπου και εκεί συναντώνται άτομα με κάποιο βαθμό αναπηρίας (889.389 άτομα, δηλαδή το 14% του πληθυσμού).

Τα ΑμεΑ στην Ελλάδα βιοπορίζονται μέσα από παθητικές μεθόδους, δηλαδή με επιδόματα. Η λήψη αυτών των επιδομάτων γίνεται με βάση το ποσοστό περιορισμού δραστηριότητας/αναπηρίας, τα οποία εγκρίνονται από τα Κ.Ε.Π.Α..

ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΑμεΑ

Η Ελλάδα από την δεκαετία του 1980 δημιουργεί μια βάση για τα ΑμεΑ κυρίως στο εκπαιδευτικό τομέα. Με τον Νόμο 1566/1985 τίθεται η βάση για την εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες κυρίως στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το ελληνικό κράτος ιδρύει ειδικά σχολεία, τα οποία καλύπτουν την βασική εκπαίδευση αλλά επεκτείνουν τα εκπαιδευτικά τους προγράμματα σε επαγγελματικές σχολές, ειδικά επαγγελματικά εργαστήρια ή ειδικά τμήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης μέσα σε κανονικά σχολεία (Νόμος 1566/1985 Άρθρο 33 παρ.1β). Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται από το Υπουργείο Παιδείας ορίζεται η ειδική επαγγελματική εκπαίδευση σύμφωνα με το νόμο από το 14^ο έτος μέχρι το 20^ο έτος (Νόμος 1566/1985 Άρθρο 33 παρ.2). Τέλος εφαρμόζονται ειδικά επαγγελματικά προγράμματα ανάλογα με το είδος, το βαθμό ανάγκης, τις δυνατότητες εκπαίδευσης και ένταξης στη παραγωγική διαδικασία (Νόμος 1566/1985 Άρθρο 33 παρ.3)²⁴.

²⁴ Ο νόμος 1566/1985 ρυθμίζει εκπαιδευτικά ζητήματα για την πρωτοβάθμια και την δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Επίσης υπάρχουν διατάξεις και για τα άτομα με ειδικής ανάγκες

Αν και η πολιτεία έχει μεριμνήσει για την εξασφάλιση των ΑμεΑ μέσω της νομοθεσίας, στην πραγματικότητα τα ΑμεΑ δεν φτάνουν ποτέ στο επίπεδο του οικονομικά ανεξάρτητου πολίτη. Αυτό συμβαίνει, γιατί δεν τους δίνονται θέσεις εργασίας βάσει των δυνατοτήτων τους και πάντα με γνώμονα τους περιορισμούς των δραστηριοτήτων τους- αναπηρίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Στην Ελλάδα αλλά και σε όλη την Ευρώπη εφαρμόζεται σε οικονομικό επίπεδο το μοντέλο της Κοινωνικής Αλληλεγγύας Οικονομίας(Κ.ΑΛ.Ο). Η οικονομική αυτή μέθοδος προωθεί την κοινωνική αλληλεγγύη μέσω των δημοκρατικών αρχών, έτσι ώστε να προστατεύονται οι κοινωνικά αδύναμες ομάδες. Οι στόχοι της Κ.ΑΛ.Ο

- Παραγωγή προϊόντων ή υπηρεσιών, οι οποίες δεν προσφέρονται ή δεν επαρκούν τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα, ώστε να έχουν πρόσβαση όλα τα μέλη της τοπικής κοινωνίας.
- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, για να βιοπορίζονται όλα τα μέλη της κοινωνίας.
- Τον καθορισμό χρηματικών απολαβών, οργάνωση των εργασιακών δομών, την παραγωγή και τις επενδύσεις με δημοκρατικές διαδικασίες.
- Την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και την εξάλειψη κάθε είδους κοινωνικής ανισότητας.

Το νομοθετικό πλαίσιο της Κ.ΑΛ.Ο στην Ελλάδα στηρίζεται από τον Νόμο 4019/2011. Ο Νόμος 4019/2011 ρυθμίζει την ίδρυση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα για όλες τις κοινωνικές ομάδες. Η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (Κοιν.Σ.Επ.) είναι ένας συνεταιρισμός κοινωνικού σκοπού, ο οποίος δίνει περιορισμένη ευθύνη στα μέλη του και βάσει του νόμου διαθέτει εμπορική ιδιότητα. Μια Κοιν.Σ.Επ. διοικείται ισότιμα από τα μέλη της και η λειτουργία της στηρίζεται στην επιδίωξη συλλογικού οφέλους. Ακόμη το κέρδος της προκύπτει από δράσεις που ικανοποιούν το κοινωνικό

από το Άρθρο 32 έως 36.

https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/EPAL_N_1566_1985.pdf

Ανάκτηση: 19/08/2021,19:51μ.μ.

συμφέρον. Σύμφωνα με τον Νόμο 4019/2011 προβλέπεται η ίδρυση τριών τύπων Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (Κοιν.Σ.Επ):

- Κοινωνικής ένταξης: το 40% των εργαζομένων θα προέρχεται από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (ΑμεΑ, απεξαρτημένα άτομα ή άτομα που βρίσκονται σε διαδικασία, οροθετικούς ή αποφυλακισμένους). Η Κοιν.Σ.Επ. με αυτή τη μορφή χρειάζεται 7 μέλη για την ίδρυση της.
- Κοινωνικής φροντίδας: παροχή υπηρεσιών προνοιακού χαρακτήρα σε κοινωνικές ομάδες (ηλικιωμένους, παιδιά, ΑμεΑ και χρόνια πάσχοντες).
- Γενικού σκοπού: περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων για την προώθηση του τοπικού και συλλογικού συμφέροντος στους τομείς της απασχόλησης, της ενδυνάμωσης, της κοινωνικής συνοχής και της τοπικής ή περιφερειακής ανάπτυξης. Κάποιοι τομείς στους οποίους δίνεται η δυνατότητα δραστηριοποίησης είναι: ο πολιτισμός, η εκπαίδευση, το περιβάλλον-οικολογία και άλλες.

Για την ίδρυση Κοιν.Σ.Επ. με τη μορφή κοινωνικής φροντίδας και γενικού σκοπού χρειάζονται μόνο 5 μέλη.

Ο Νόμος 4019/2011²⁵ ορίζει τη συλλογική ιδιοκτησία με δημοκρατικές αρχές διοίκησης των Κοιν.Σ.Επ. χωρίς να δημιουργούνται προβλήματα στα μέλη. Επίσης προβλέπει την διανομή των κερδών στους εργαζόμενους και όχι στα μέλη της Κοιν.Σ.Επ, έτσι ώστε να αποφευχθεί η κερδοσκοπία από τους ιδιοκτήτες-συνέταιρους. Ακόμη δεν απαιτείται καθορισμένο ποσό κεφαλαίου για την έναρξη της επιχείρησης και στα μέλη δεν υπάρχει ασφαλιστική υποχρέωση ή διακοπή κάποιου επιδόματος.

Το 2016 έρχεται ένας άλλος νόμος για να δώσει πιο σαφή όρια για την λειτουργία των φορέων Κ.Α.Λ.Ο.. Αυτός είναι ο Νόμος 4430/2016, ο οποίος ονομάζεται « Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και ανάπτυξη των Φορέων της και άλλες διατάξεις». Ο νόμος ορίζει την θεσμική ανασυγκρότηση και ανανέωση της δομής της Κ.Α.Λ.Ο., ώστε να δημιουργείται ένας φορέας συλλογικής και κοινωνικής ωφέλειας και να μην παρεμβαίνει τόσο στην νομική μορφή του. Επίσης χρησιμοποιούνται πρακτικές σε όλους τους τομείς της οικονομίας κυρίως όμως όσες σχετίζονται με εκείνες που

²⁵ Το Άρθρο 3 του Νόμου 4019/2011 ορίζει τον τρόπο ίδρυσης των Κοιν.Σ.Επ. Αλλά και ο ολόκληρος ο Νόμος 4019/2011 αναφέρεται σε όλα τα σημεία που αφορούν από την ίδρυση μέχρι και τους τρόπους χρηματοδότησης.

<https://www.e-nomothesia.gr/kat-epikheireseis/n-4019-2011.html>

Ανακτήθηκε: 19/08/2021, 19:58μ.μ.

αναφέρονται στη βιώσιμη ανάπτυξη. Ακόμη μέσω του νόμου ορίζεται ο τρόπος διαχείρισης και επιχειρηματικότητας των Κ.ΑΛ.Ο.. Έτσι δίνεται η δυνατότητα δημιουργίας συνεργασιών μεταξύ των Κ.ΑΛ.Ο αλλά και των διαφόρων φορέων (θεσμικών και κυβερνητικών). Οι Κ.ΑΛ.Ο. αποτελούνται από Κοιν.Σ.Επ., οι οποίες χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες:

1. Ένταξη ειδικών ομάδων
2. Ένταξη ευάλωτων Ομάδων
3. Συλλογικής και Κοινωνικής ωφέλειας.

Οι Κ.ΑΛ.Ο. συμπεριλαμβάνουν συνεταιρισμούς εργαζομένων, αγροτικούς και αστικούς συνεταιρισμούς, που δεν είναι μονοπρόσωπες και εμπίπτουν στον Νόμο 741 του Αστικού κώδικα. Αυτές οι εταιρίες λειτουργούν με βάση τις παρακάτω διατάξεις:

1. Οι δραστηριότητες τους είναι συλλογικής και κοινωνικής ωφέλειας.
2. Ορθή ενημέρωση και συμμετοχή των μελών μέσω δημοκρατικού συστήματος λήψης των αποφάσεων.
3. Διανομή των κερδών της επιχείρησης, ώστε να μην διαταράσσεται η βιωσιμότητας της αλλά και την απόδοση ποσοστού στους εργαζόμενους για τον βιοπορισμό τους.²⁶
4. Σύστημα δίκαιης αμοιβής, ο ανώτατος καθαρός μισθός να μην ξεπερνά παραπάνω από τρεις φορές τον κατώτατο, σύμφωνα βέβαια και με την απόφαση της Γενικής Συνέλευσης.
5. Η ίδρυση και η διοίκηση του Φορέα δεν γίνεται από νομικών προσώπων δημόσιου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.)ή Οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) με άμεσο ή έμμεσο τρόπο ή από κάποιο άλλο νομικό πρόσωπο.

Για την λειτουργία των Κ.ΑΛ.Ο. μπαίνουν σε λειτουργία κάποια νέα υποστηρικτικά μέτρα, όπως για παράδειγμα σύναψη συμβάσεων με τον δημόσιο τομέα για διάφορους σκοπούς, οι οποίες εμπίπτουν στο καταστατικό ίδρυση του Φορέα. Επίσης να δέχονται ανεκμετάλλευτη ακίνητη περιουσία του δημοσίου, φορολογικές ελαφρύνσεις και τέλος δυνατότητα πρόσβασης των Φορέων Κ.ΑΛ.Ο. με ευνοϊκούς όρους σε δημόσιες συμβάσεις σύμφωνα με τον Νόμο 4412/2016²⁷.

²⁶ Το 5% του ποσοστού δίνεται στο αποθεματικό του φορέα, το 35% το λαμβάνουν οι εργαζόμενοι και το υπόλοιπο ποσοστό του από το συνολικό ποσό δίνεται για την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την ανάπτυξης της παραγωγικής δραστηριότητας του φορέα.

²⁷ Μέσα στο νόμο ορίζεται οι δημόσιες αρχές να διεκπεραιώνουν διαγωνισμούς με επιχειρήσεις, οι οποίες απασχολούν κατά κύριο λόγο ΑμεΑ ή μειονεκτούντα άτομα σε ποσοστό μεγαλύτερο ή ίσο του 30% .

Σύμφωνα με αυτές τις δυνατότητες το κράτος οφείλει να δίνει κίνητρα, ώστε να δημιουργούνται Κοιν.Σ.Επ. όπως για παράδειγμα:

- Οι εργαζόμενοι να προέρχονται από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες του πληθυσμού της χώρας και να λαμβάνουν επίδομα πρόνοιας ή οποιαδήποτε άλλη παροχή και να συνεχίζουν να εισπράττουν τα επιδόματα αυτά σε συνδυασμό με την αμοιβή τους από την Κοιν.Σ.Επ..
- Οι Κοιν.Σ.Επ. να έχουν δυνατότητα πρόσβασης στη χρηματοδότηση από το Ταμείο Κοινωνικής Οικονομίας, όταν βρίσκονται κυρίως στη διαδικασία σύστασης.
- Επίσης να υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης στη χρηματοδότηση που δίνεται από το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης.
- Να εντάσσονται στο Νόμο 3908/2011, ο οποίος αναφέρεται στην « Ενίσχυση των Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη, την Επιχειρηματικότητα και την Περιφερειακή Συνοχή».
- Η Κοιν.Σ.Επ. να μπορεί να εντάσσεται σε προγράμματα επιχειρηματικής στήριξης σε προγράμματα του Ο.Α.Ε.Δ για την στήριξη της εργασίας και κάθε είδους ενεργητικής πολιτικής απασχόλησης.
- Τέλος να μπορούν να συνάπτουν συμβάσεις με το Δημόσιο και το ευρύτερο δημόσιο τομέα, του Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας χρειάζονται κεφάλαια. Τα κεφάλαια αυτά προέρχονται μέσα από ευρωπαϊκούς, εθνικούς και ιδιωτικούς πόρους. Τα κεφάλαια αυτά δίνουν την δυνατότητα για επενδύσεις, κίνηση της επιχείρησης. Για να γίνει η λήψη των κεφαλαίων εμφανίζονται τα ταμεία που έχουν δημιουργηθεί, προσφέροντας δάνεια και εγγυήσεις στις επιχειρήσεις. Υπάρχουν αρκετά επενδυτικά ταμεία αλλά και συστήματα προσφέροντας μεγάλες δυνατότητες στις επιχειρήσεις καθοριστικής σημασίας για την επιβίωση τους μέσω της περιφερειακής αναπτυξιακής πολιτικής και της περιφερειακής οικονομίας. Η επενδυτική πολιτική που συνδέεται με την χρηματοδότηση των Κοιν.Σ.Επ. είναι ο Αναπτυξιακός Νόμος 4399/2016.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 4399/2016

Ο Νόμος 4399/2016 είναι ένα θεσμικό πλαίσιο για την ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Ο Αναπτυξιακός Νόμος 4399/2016 ορίζει τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας με ιδιαίτερη έμφαση στην απασχόληση εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Επίσης προωθείται μια βιώσιμη ανάπτυξη κυρίως στη περιφερειακή πολιτική. Μέσω του Νόμου δίνεται η δυνατότητα μείωσης των ανισοτήτων, που δημιουργούνται στην περιφέρεια της χώρας και ενισχύονται οι περιοχές, που έχουν μειωμένη ανάπτυξη. Ένας άλλος στόχος του Νόμου 4399/2016 είναι η επανεκβιομηχάνιση της οικονομίας χρησιμοποιώντας νέα τεχνολογικά μέσα. Ακόμη οι επιχειρήσεις να αναπτύσσουν την υγιή και έξυπνη επιχειρηματικότητα, να επιδείξουν έναν πιο εξωστρεφή χαρακτήρα διαμορφώνοντας μια νέα εθνική ταυτότητα (branding) και να είναι καινοτόμες. Έτσι βελτιώνεται η ανταγωνιστικότητα και η χρήση νέων τεχνολογιών. Υπάρχει δυνατότητα εξοικονόμησης των φυσικών πόρων. Οι επιχειρήσεις θα μπορέσουν να αναπτύξουν ένα δίκτυο συνεργειών και συνεταιριστικών πρωτοβουλιών. Με αυτά τα μέτρα οι επιχειρήσεις μπορούν να προσελκύσουν ξένες επενδύσεις με άμεσο χαρακτήρα και να εξασφαλίζεται μια καλύτερη θέση της χώρας στο διεθνή καταμερισμό της εργασίας. Τέλος με όλα αυτά τα μέτρα ενισχύεται η κοινωνική οικονομία.

Μια επιχείρηση για να ενταχθεί στον Αναπτυξιακό Νόμο 4399/2016 θα λάβει οικονομικές ενισχύσεις με χαρακτήρα κινήτρου για νέα επιχειρησιακά σχέδια. Για παράδειγμα τη δημιουργία νέων μονάδων παραγωγής, την διαφοροποίηση μιας παραγωγικής μονάδας ή την θεμελιώδη αλλαγή μιας μονάδας. Οι επιχειρήσεις που έχουν δικαίωμα ένταξης είναι αυτές, που κατέχουν τις εγκαταστάσεις τους στην ελληνική επικράτεια, όταν ξεκινούν οι εργασίες του επενδυτικού σχεδίου και έχουν τις εξής μορφές: ατομικές, εμπορικές, συνεταιρισμοί, Κοιν.Σ.Επ., υπό ίδρυση ή υπό συγχώνευση επιχειρήσεις, επιχειρήσεις που λειτουργούν με τη μορφή κοινοπραξίας και τέλος δημόσιες ή δημοτικές επιχειρήσεις ή θυγατρικές τους.

Σε αυτό το επενδυτικό μοντέλο οι Κοιν.Σ.Επ. έχουν ελάχιστο ύψος επενδυτικού σχεδίου στα 50.000 ευρώ. Το ποσό είναι χαμηλότερο σε σχέση με άλλα είδη επιχειρήσεων, για παράδειγμα οι μικρές επιχειρήσεις 150.000 ευρώ ή σε πιο μεγάλες επιχειρήσεις το ποσό ανέρχεται σε 500.000 ευρώ. Βέβαια η επιχειρήσεις που λαμβάνουν μέρος σε αυτό το πρόγραμμα προϋποθέτει ότι το 25% του επενδυτικού κόστους δεν διαθέτει καμία κρατική ενίσχυση, δημόσια στήριξη και παροχή. Τα

υπόλοιπα κεφάλαια που χρειάζεται η επιχείρηση τα καλύπτει μέσω δικών της κεφαλαίων ή με εξωτερική χρηματοδότηση.

Οι οικονομικές ενισχύσεις του Νόμου 4399/2016 αφορούν πρώτον την φορολογική απαλλαγή, η επιχείρηση απαλλάσσεται από την καταβολή φόρου εισοδήματος στα πραγματοποιημένα προ φόρου κέρδη, τα οποία εξάγοντα σύμφωνα με την φορολογική νομοθεσία. Δεύτερον να παρέχεται δωρεάν χρηματοδότηση από Δημόσιο για την κάλυψη δαπανών, οι οποίες έχουν επιλεχθεί στο επενδυτικό σχέδιο, αφού πρώτα έχει καθοριστεί. Επίσης να δίνεται επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης από το Δημόσιο για την απόκτηση νέου μηχανολογικού εξοπλισμού. Η χρηματοδότηση αυτή δεν μπορεί να ξεπερνά τα 7 χρόνια. Ένα άλλο είδος επιδότησης είναι της δημιουργικής απασχόλησης. Δηλαδή δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας, οι οποίες συνδέονται με το επενδυτικό σχέδιο της επιχείρησης. Ο Νόμος 4399/2016 ορίζει να υπάρχουν χρηματοδοτικά εργαλεία σχετικά με τη χρηματοδότηση επιχειρηματικού κινδύνου από ταμεία συμμετοχών και σταθερό συντελεστή φορολογίας εισοδήματος. Τέλος να δίνεται ταχεία αδειοδότηση για την έναρξη λειτουργίας της επιχείρησης αλλά και την άμεση χρηματοδότηση σύμφωνα με το επενδυτικό σχέδιο της κάθε επιχείρησης. Οι παραπάνω διατάξεις αφορούν και επιχειρήσεις με την μορφή των Κοιν.Σ.Επ..

Μέσα από το Άρθρο 12 του Νόμου 4399/2016 ορίζονται τα κριτήρια των επιχειρήσεων που έχουν την δυνατότητα να ενταχθούν στο νόμο. Μια από αυτές τις επιχειρήσεις είναι και οι Κοιν.Σ.Επ.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΣΠΑ

Ένας άλλος τρόπος χρηματοδότησης των Κοιν.Σ.Επ. είναι μέσω της χρηματοδότησης ΕΣΠΑ. Το πρόγραμμα ΕΣΠΑ μέσω του ΕΠΑΝΑΔ και του προγράμματος παρέχουν ακόμη υπηρεσίες για την ανάπτυξη κοινωνικών επιχειρήσεων. Υπάρχει λειτουργία περιφερειακών μηχανισμών υποστήριξης της ανάπτυξης και προώθησης των Κοιν.Σ.Επ.. Επιπρόσθετα συστάθηκε ταμείο κοινωνικής επιχειρηματικότητας και περιφερειακό ταμείο δίνοντας πιστώσεις τους ιδρυτές. Έτσι ενισχύεται η έναρξη δραστηριοτήτων και η λειτουργία των κοινωνικών επιχειρήσεων, μέσω επιχορηγήσεων ή με την αξιοποίηση νέων χρηματοδοτικών εργαλείων, εταιρικά μερίδια, κουπόνια λήψης υπηρεσιών. Όσο αναφορά σε περιφερειακό επίπεδο θα υλοποιηθούν συμπληρωματικές δράσεις, όπως για παράδειγμα η λειτουργία «λαϊκών» αγορών και εκθετηρίων προϊόντων κοινωνικών επιχειρήσεων, η συνομολόγηση και υλοποίηση Τοπικών Οικονομικών Συμφωνιών ανάπτυξης της Κοινωνικής Οικονομίας μεταξύ

φορέων Ο.Τ.Α., ιδιωτικού τομέα και κοινωνικών επιχειρήσεων. Ένας άλλος τρόπος για καλύτερη χρηματοδότηση είναι η δημιουργία φορέων παροχής πιστώσεων και να βρίσκονται μέθοδοι εξεύρεσης εναλλακτικών ή συμπληρωματικών κεφαλαίων και εύρεση παροχών κεφαλαίου. Τέλος να εφαρμόζονται μηχανισμοί συναλλακτικής διευκόλυνσης-διατακτικών πληρωμής (social vouchers) από ΟΤΑ με αποδέκτες τους δημότες αυτών με στόχο την ενθάρρυνση της κατανάλωσης υπηρεσιών και προϊόντων των Κοιν.Σ.Επ.. Το ΕΠΑνΕΚ χρηματοδοτεί επιχειρήσεις με σκοπό την κοινωνική επανένταξη των ατόμων και δίνοντας τους ίσες ευκαιρίες, έτσι ώστε να καταπολεμηθεί η φτώχεια και κάθε είδους διάκριση. Τα προγράμματα του ΕΠΑνΕΚ προσφέρουν κατάρτιση, συμβουλευτική, τοποθέτηση σε θέσεις εργασίας.

Επίσης προωθείται η κοινωνική επιχειρηματικότητα και η επαγγελματική ενσωμάτωση σε κοινωνικές επιχειρήσεις. Κατά αυτό τον τρόπο ενισχύεται η κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση. Τα

ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» εστιάζει στην απασχόληση για άτομα με κοινωνικά ζητήματα και την ένταξη τους στο κοινωνικό σύνολο, έτσι συντελείται μια προσπάθεια για τη δημιουργία καινοτόμων έργων με πανευρωπαϊκή διάσταση με την συμμετοχή του ΕΚΤ και το πρόγραμμα EaSI για επενδύσεις με τοπικό και εθνικό χαρακτήρα. Το πρόγραμμα EaSI στηρίζεται από την χρηματοδότηση της ΕΤΕπ και του ΕΤαΕ με την συμμετοχή φορέων του ελληνικού δημοσίου αλλά και με άλλους συνεργαζόμενους χρηματοπιστωτικούς φορείς, ώστε να μπορούν να αποδοθούν εγγυήσεις στα παρεχόμενα δάνεια. Το πρόγραμμα ξεκίνησε να λειτουργεί τον Ιανουάριο του 2014 με προϋπολογισμό για την ΕΕ 920 εκατομμύρια ευρώ όπου έχει τρεις πυλώνες:

1. **Progress:** σχετίζεται με τον εκσυγχρονισμό της κοινωνικής πολιτικής και της απασχόλησης με ποσοστό γύρω στο 60% του συνολικού προϋπολογισμού.
2. **Eures:** το πρόγραμμα ρυθμίζει θέματα επαγγελματικής κινητικότητας και χρησιμοποιεί το 18% του συνολικού ποσοστού χρηματοδότησης.
3. **Μικροχρηματοδοτήσεις και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα:** Το πρόγραμμα λαμβάνει το 21% από το συνολικό ποσό της χρηματοδότησης. Το πρόγραμμα στοχεύει να χρηματοδοτήσει μικρές επιχειρήσεις και επιχειρήσεις με στοιχεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας.

Στην Ελλάδα το πρόγραμμα EasI τέθηκε σε λειτουργία με χρηματοδότηση ύψους 40 εκατομμυρίων ευρώ με συμφωνία μεταξύ της ΕΤΕ και του ΕΤαΕ. Η συμφωνία έχει σκοπό να ενισχύσει και να παρέχει εγγυήσεις στους επαγγελματίες και στις πολύ μικρές επιχειρήσεις. Η χρηματοδότηση επικεντρώνεται στην απόκτηση κεφαλαίου κίνησης, επένδυση σε ενσώματα ή άυλα πάγια και εξοπλισμό με μέγιστο ποσοστό δανεισμού τα 25.000 ευρώ. Τέλος το πρόγραμμα παρέχει στους δικαιούχους τη δυνατότητα υπερανάληψης και ανανέωση κάθε χρόνο για πέντε (5) με μοναδική των δικαιούχων να καταβάλλουν τους τόκους που τους αναλογούν μηνιαία. Μετά το πέρας των πέντε ετών αποφασίζεται η αποπληρωμή του υπόλοιπου ποσού σε διάστημα ενός έτους.

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΑ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ Κοιν.Σ.Επ

Στο μέλλον θα ανακοινωθούν χρηματοοικονομικά προγράμματα για την ενίσχυση επιχειρήσεων με την μορφή των Κοιν.Σ.Επ.. Έτσι θα γίνει μια ανάπτυξη των επιχειρήσεων με αυτή τη μορφή τόσο να ενισχυθούν οι ήδη υπάρχουσες αλλά και να ιδρυθούν νέες.

Το πρόγραμμα « Ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας υφιστάμενων και νεοϊδρυόμενων Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (Κοιν.Σ.Επ.)» σχεδιάζει την δημιουργία βιώσιμων επιχειρηματικών σχεδίων από Κοιν.Σ.Επ. με σκοπό την ενίσχυση τους και τον κοινωνικό τους αντίκτυπο. Το χρηματοδοτικό πλάνο περιλαμβάνει αγορά μηχανολογικού εξοπλισμού, κάλυψη μέρους των μισθολογικών δαπανών, ώστε να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας, την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για την υλοποίηση επιχειρηματικών σχεδίων και τέλος την ενίσχυση αναγκών διασφάλισης ποιότητας των παρεχόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών²⁸.

ΕΠΙΤΥΧΗΜΕΝΟ ΜΟΝΤΕΛΟ Κοιν.Σ.Επ.

Η εταιρεία ονομάζεται ARTεμείς, η οποία έχει ιδρυτικό μέλος την Ελληνική Εταιρεία Προστασίας και Αποκατάστασης Αναπήρων Προσώπων (ΕΛΕΠΑΠ). Η επιχείρηση έχει σκοπό τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας που μπορούν να αξιοποιήσουν τις δεξιότητες ατόμων με αναπηρία. Επίσης παρέχονται υποστηρικτικές υπηρεσίες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την άρση του κοινωνικού αποκλεισμού ατόμων με

²⁸ Μέχρι την χρονική περίοδο που συντάσσεται το παρόν κείμενο έχουν εκδοθεί κηρύξεις για την ενίσχυση των Κοιν.Σ.Επ. σε μεμονωμένες περιοχές της ελληνικής περιφέρειας. Στόχος της Κ.ΑΛ.Ο είναι η επίτευξη του θεματικού στόχου 9, οποίος αναφέρεται στην κοινωνική ένταξη και την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία.

αναπηρία. Η επιχείρηση αυτή δίνει την δυνατότητα στα παιδιά με αναπηρίες να δημιουργούν αλλά παράλληλα να κάνουν τις θεραπείες τους, ώστε να δυναμώνουν και να βελτιώνονται σε συνδυασμό με την κοινωνικοποίηση τους με άλλα άτομα. Μέσα από την τέχνη οι άνθρωποι της ΕΛΕΠΑΠ προσπαθούν να αξιοποιήσουν τις ικανότητες στο δημιουργικό τομέα. Τέλος η Κοιν.Σ.Επ Αρτεμείς χρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα «Ενίσχυση μικρών και πολύ μικρών Επιχειρήσεων που επλήγησαν από τον Covid-19 στην Αττική» μέσω της Περιφέρειας Αττικής. Η συγκεκριμένη δράση αφορά ενίσχυση μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων που επλήγησαν από την πανδημία με τη μορφή μη επιστρεπτέας επιχορήγησης. Η ΚοινΣεπ Αρτεμείς υπέβαλλε αίτηση χρηματοδότησης για ποσό ύψους 40.000€ το οποίο και της εγκρίθηκε. Η επιχορήγηση αυτή είναι μη επιτρεπτή και θα χρηματοδοτήσει τις λειτουργικές ανάγκες της ΚοινΣεπ Αρτεμεις όπως η αγορά πρώτων υλών, μισθοδοσία εργαζομένων και διάφορα λειτουργικά έξοδα μέχρι το τέλος του 2021.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ΕΕ μέσω της νομοθεσίας και των αποφάσεων που λαμβάνει προσπαθεί για την εξάλειψη κάθε είδους περιορισμού και διάκρισης. Η λήψη των μέτρων θέτει νέους στόχους για την κοινωνικοποίηση αλλά και την ένταξη των ΑμεΑ μέσα στην κοινωνία. Βέβαια απαραίτητη είναι και η επαγγελματική αποκατάσταση, η οποία ενισχύεται μέσω της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης. Έτσι τα ΑμεΑ θα μπορούν να ενταχθούν ισότιμα μέσα στο κοινωνικό και εργασιακό πλαίσιο.

Ωστόσο η ΕΕ δεν είναι ο μόνος οργανισμός, ο οποίος προσπαθεί να εξασφαλίσει και να κατοχυρώσει τα δικαιώματα των ΑμεΑ. Τέτοιοι οργανισμοί είναι ο ΟΗΕ και UNESCO, οι οποίοι συμβάλλουν σε διεθνές επίπεδο την ισότιμη συμμετοχή των ατόμων στην εκπαίδευση, την επαγγελματική απασχόληση και κατάρτιση αλλά και στην ίδια την κοινωνία. Μέσω διαφόρων προγραμμάτων εξασφαλίζουν την εκπαίδευση και την κατάρτιση των ΑμεΑ, ώστε να λειτουργούν ως ανεξάρτητα μέλη της κοινωνίας.

Ένας άλλος τρόπος εξασφάλισης των ΑμεΑ είναι τα επενδυτικά προγράμματα, τα οποία χρηματοδοτούνται τόσο σε εθνικό ή υπερεθνικό επίπεδο. Τα προγράμματα αυτά χρηματοδοτούνται από την ΕΕ ή από άλλους διεθνείς οργανισμούς. Έτσι θέτονται νέοι όροι στην επιχειρηματικότητα βάζοντας τα ΑμεΑ στο προσκήνιο δημιουργώντας νέες

θέσεις εργασίας και επαγγελματικής αποκατάστασης. Μέσω αυτών των χρηματοδοτήσεων και των επιχειρηματικών πλάνων δημιουργούνται επιχειρήσεις με σεβασμό στον συνάνθρωπο και δίνοντας ευκαιρίες σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες. Τέλος δημιουργούνται θέσεις εργασίας με σκοπό την αποκατάσταση των ΑμεΑ, των περιορισμό της ανεργίας τους και όχι την παθητική εξάρτησή τους από επιδόματα.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ασδεράκη, Φ. (2008) *Ευρώπη και Παιδεία, ο ευρωπαϊκός χώρος ανώτατης εκπαίδευσης*. Αθήνα: εκδόσεις Σιδέρης.

Λέκκας, Π.Ε. (Επιμ.). (2000) *Σύγχρονη Κοινωνική Θεωρία, από τον Πάρσονς στον Χάμπερμας*. Αθήνα : εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.

Μενδρινού, Μ. (Επιμ.). (2010) *Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Ιστορία, Θεσμοί και Πολιτικές*. Αθήνα: εκδόσεις Σαββάλας .

Μούσης, Ν. (2015) *Ευρωπαϊκή Ένωση: δίκαιο, οικονομία, πολιτική*. Αθήνα: εκδόσεις Παπαζήση.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αξονας PROGRESS του EaSI

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1082&langId=el>

Σούλης, Σ. (2013). *Εκπαίδευση και Αναπηρία*. Αθήνα: Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία.

http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/10630/1607_%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%B1%CE%BC%CE%B5%CE%B1.pdf

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ BRAILLE

http://www.pi-schools.gr/special_education_new/ftp/orasi/orasi_code Braille.doc

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ (2010) *ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Ευρωπαϊκή στρατηγική για την αναπηρία 2010-2020:*

Ανανέωση της δέσμευσης για μια Ευρώπη χωρίς εμπόδια. Βρυξέλλες.(2010)

<https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0636&from=EL>

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΥΡΩΠΗ 2020 *Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη*. Βρυξέλλες. (2010).

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC2020&from=en>

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ (2015) *ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ* Αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκε σχετικά με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Βρυξέλλες. (2010).

file:///E:/%CE%B2%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%B1%20%CE%B4%CE%B9%CF%80%CE%BB%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7%CF%82/1_EL_ACT_part1_v2.pdf

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ (2006) *ΑΠΟΦΑΣΗ αριθ. 1672/2006/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για τη θέσπιση κοινοτικού προγράμματος για την απασχόληση και την κοινωνική αλληλεγγύη — Progress*

<https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006D1672&qid=1596097262960&from=EL>

Ε.Σ.Αμε.Α. Μελέτη για την ανεργία των ΑμεΑ (2018).

<https://www.esamea.gr/publications/others/3732-2o-deltio-paratitirioy-thematou-anapirias-tis-e-s-a-mea-deiktis-apasxolisis-kai-plithysmos-me-anapiria-meros-aa>

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 800/2008 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ (2008) *Για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την κοινή αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της Συνθήκης (Γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία)*

http://www.eydeetak.gr/ContentManagement/Files/ContentFiles492/Kanonismos_800_2008.pdf

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 1566 Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις.

https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/EPAL_N_1566_1985.pdf

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3699 ΦΕΚ Α 199/2.10.2008 Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

<https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/142858/nomos-3699-2008>

Νόμος 4019/2011: Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και λοιπές διατάξεις.

<https://www.e-nomothesia.gr/kat-epikheireseis/n-4019-2011.html>

ΟΔΗΓΙΑ 2000/78/ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ. (2000) *Για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία.*

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0078&from=EL>

Συνθήκη της Λισαβώνας (2007) *ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΠΕΡΙ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ*

<file:///E:/%CE%B2%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%B1%20%CE%B4%CE%B9%CF%80%CE%BB%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7%CF%82/%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B8%CE%B7%CE%BA%CE%B7%20%CE%BB%CF%89%CE%B6%CE%B1%CE%BD%CE%B7%CF%83.pdf>

Συνθήκη για την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2012)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=el>

Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και Προαιρετικό Πρωτόκολλο (2008).

<https://unric.org/el/%CF%83%CF%8D%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%8E%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CF%84%CF%8C%CE%BC%CF%89%CE%BD-%CE%BC-2/>

Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (2017) *Ετήσια Έκθεση 2017 & Σχέδιο Δράσης για την Ανάπτυξη του Οικοσυστήματος της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας 2017-2023*

file:///E:/%CE%B2%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%B1%20%CE%B4%CE%B9%CF%80%CE%BB%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7%CF%82/KALO_ETHSIAEKTHESI.pdf

Eurostat (2015) *Employment of disabled people Statistical analysis of the 2011 Labour Force Survey ad hoc module*

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3888793/6802087/KS-TC-14-007-ENN.pdf/5c364add-6670-4ac9-87c7-9b8838473a7b>

UNESCO. (2017) *Education for Sustainable Development Goals Learning Objectives*.

Γαλλία (2017).

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000246300/PDF/246300eng.pdf.multi>

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ